ఆ రోజు 25–3–1977 తారీఖా ఆఫీసు పెళ్ళి వారింట్లోలా కళకళలాడుతూంది. మంగళవాద్యాల బదులు మైక్‌లో ప్రకటనలు, హెచ్చరికలూ కోలాహలంగా వినిపిస్తున్నాయి.

ఎన్నికల వేడికి జాతి ఒక్కసారిగా జాగృతం అయింది. వాటిని నిర్వహించడానికి శిక్షణ పొందిన ఆఫీసర్లూ, వారి సహాయకులూ ఆరోజు తెల్లవారే సరికి ఎన్నికల సామగ్రి తీసుకోడానికి అక్కడికి వచ్చారు. ఎన్నికలలో అవసరమయ్యే — సూది మొదలు బాలట్ పెట్టెవరకు — ప్రతివస్తువు గోనె సంచులలో మూట కట్టి సిద్ధంగా ఉంచారు. కొంతమంది ఆఫీసర్లు తమ్మ టికె మూటలను తీసుకుని, లిస్టు ప్రకారం అన్ని వస్తువు లూ సరిగా ఉన్నాయో లేదో పరిశీలించు కుంటున్నారు. "సామాను ఇంకా రాలేదు. రిజ ర్వ్‌లో ఉన్న వారి నెవరినైనా నియమించండి" అంటూ ప్రతి నిముషం. మైక్ ముందు కూర్చున్న తాసి ల్దారుతో. అతడు లిస్టులు తిరగవేసి, "ఆర్. అప్పా రావు — ఎక్కడ ఉన్నా వెంటనే మైక్ దగ్గ రావాలి" అని రెండుసార్లు ప్రకటించాడు తా ల్దారు.

ఆ పేరు వినగానే ఎవ్వ జ్ఞాపకం వచ్చిందేమో ముఖం చిట్లించింది ప్రక్కనే ఉన్న రమేష్ తం ఓరగా చూచి నవ్వింది మృదుల. తరవాత అత య కుడు అప్పారావు ఎవరా అని ఎదురు సాగింది.

అప్పారావు తానే వచ్చాడు, ...

గాదే. మరి ఆ పేరేమిటి అసహ్యంగా? అనుకుందామె. అతడు తాసిల్దారుతో ఏదో చెబుతూ మృదుల వైపు తిరిగి అలాగే ఉండిపోయాడు. అంత అందంగా ఉందామె. అతని కళ్ళలో స్పష్టంగా కనిపించిన ఆరాధనా భావాన్ని గమనించి సగర్వంగా మనసులోనే నవ్వుకుని, "రండి మెటీరియల్ తీసుకుని సరిచూడు కోవాలి" అంటూ ముందుకు నడిచింది మృదుల. మంత్రముగ్ధునిలా అనుసరించాడు అప్పారావు.

సంతకం అయితే చేసిందిగాని, మూటను బయటకు మోసుకుపోడానికి ఆమెకు లెక్చరర్ హోదా అడ్డు వచ్చింది. మూటనూ, అప్పారావునూ చూసి "పదండి" అంటూ సమాధానం కోసమైనా చూడక బయటకు నడిచింది మృదుల.

'అందమైన ఆజ్ఞ' నవ్వుకుని మూట మోసుకు వచ్చాడు అప్పారావు.

షామియానా కింద అంతా కూర్చుని వస్తువులు సరిచూసి, అవి సరిగా ఉన్నాయా అని చూసుకుంటున్నారు. అంతా సందడి. హడావుడి. కొత్త రకం పిక్నిక్‌లా ఉంది!

మూట మోసుకు వచ్చిన అప్పారావుతో—"మీరు సరిచూస్తూ ఉండండి" అంటూ మృదుల రమేష్ ఉన్న చోటుకి వెళ్ళింది. అతడు కూడా పని వెంకట్రావుకి అప్పగించి, ఆమెతో కబుర్లు చెబుతూ కూచున్నాడు.

మృదుల అలాంటి ఇలాంటి అందకత్తె కాదని అక్కడ ఉన్న వారంతా మనసులోనే అంగీకరించారు. ఆవిడతో పనిచేసే అదృష్టం పొందిన అప్పారావు వైపు ఈర్ష్యగా చూశారు కొందరు. అంతా ఎవరిపనులలో వారున్నా, అప్పుడప్పుడామె వైపు దొంగచూపులు చూస్తూనే ఉన్నారు. ఇదేమీ గమనించే స్థితిలో లేదామె. తోటి లెక్చరర్ రమేష్‌తో తెగ కబుర్లు చెబుతూంది. ఇద్దరికీ ఎన్నికల నిర్వహణ కొత్త అనుభవం. ఆ బాధ్యతను తప్పించుకుందామనుకుందామె, కాని రమేష్ తన పలుకుబడి ఉపయోగించి ఇద్దరికీ ఒకే ఊళ్ళో ఒకే బిల్డింగులో ప్రక్క ప్రక్కనే డ్యూటీ పడేట్టు చేశాడు. అలా చేయడంలోని అతని "స్వార్థం" ఆమెకు తియ్యని అనుభూతి కలిగించింది! అసలు వాళ్ళ కాలేజీ లెక్చరర్లు వారిని చూసి "మేడ్ ఫర్ ఈచ్ అదర్" అని ముసిముసి నవ్వులు చిందిస్తారు. వారిద్దరూ ఈ వేసవిలో వివాహం చేసుకుంటారని అందరికీ తెలిసిందే. అయినా వారిద్దరూ కబుర్లు చెప్పుకోడం తప్ప ఎప్పుడూ మితిమీరలేదు. మరి ఇప్పుడు... కాలేజీ వాతావరణానికి దూరంగా . . . . ముక్కూ మొహం తెలియని కొత్త వ్యక్తులమధ్య ... ఇద్దరి హృదయాల్లో ఏవో భావాలు, లొంగని కోరికలూ ఊగిసలాడుతున్నాయి.

ఇంతలో ఎవరో పకపక నవ్వారు. మృదుల జారిన పైట సర్దుకొని సిగ్గుపడి పోయింది. ఆమె సిగ్గు చూస్తూ మైమరచి పోతున్నాడు రమేష్. ఇంతలో—"అన్నీ సరిపోయాయి సార్" అంటూ వెంకట్రావు వచ్చాడు. "మా పెట్టె ఏం చేస్తుందో చూద్దాం పద" అన్నాడు రమేష్. అప్పటికే అప్పారావు పని చూడ్డం పూర్తి అయింది. కాని బ్యాలట్ పెట్టె సీలు తెరవడం అవటం లేదన్నాడు. "[illegible]" అంటూ దాని తెరవ

> మంచితనానికి కులం, అంతస్తు కొలబద్దలు కావు. ఏ కులంలోనైనా ఉత్తములు ఉంటారు, అధములూ ఉంటారు. మంచి మనుషుల్ని స్నేహితులుగా, జీవిత భాగస్వాములుగా ఎన్నుకొనడంలోనే నిజమైన సామాజిక స్పృహ, ప్రగతి వుందిగానీ, సంప్రదాయాలను, చాదస్తాలను పట్టుకు వేళ్ళాడడంలో లేదు.

డానికి ప్రయత్నించింది మృదుల. మూతకు వున్న కన్నంలోనుండి వేలుని దూర్చి, లోపలవున్న బంధాన్ని ప్రక్కకు తొలగిస్తేగాని పెట్టె తెరవడం కాదు. అందుకు ప్రత్యేక నైపుణ్యం కావాలి. పెట్టె ఖాళీగానే వున్నదని అందరికీ చూపి, ఏజంట్ల సంతకం తీసుకొని పేపరు సీలు వేసి, పెట్టెను సిద్ధం చేస్తేగాని ఓటింగ్ ప్రారంభించ కూడదు. మృదుల ఎంత ప్రయత్నించినా, లోపలవున్న తీగ గుచ్చుకుంటుంది గాని బంధం తొలగలేదు. మూడు పెట్టెల్లోనూ ఏదీ తెరవడం కాలేదు. అయిదో మరకలతో అసహ్యంగా తయారైన చేతిని చూసుకొని తరువాత దీనంగా రమేష్‌ను చూసింది. అంతవరకూ ఆమె అవస్థను గమనించి వినోదిస్తున్న అతడు 'అదెంత పని' అన్నట్లు ప్రయత్నించి మొహం కందగడ్డ చేసుకున్నాడు.

"సరే నేనే మళ్ళీ ప్రయత్నిస్తా" అంటూ అప్పారావు ఇట్టే వాటిని తెరిచాడు.

తనను చిన్న బుచ్చడానికే అప్పారావు అలా చేశాడని మృదుల ఉడుక్కుంది.

2

పది పన్నెండు పోలింగు స్టేషన్లకు ఒక రూటు ఆఫీసరూ, అతని అజమాయిషీలో ఒక లారీ ఉంటాయి. ఆ లారీ ఎన్నికలు నిర్వహించే ఆఫీసరులను (పి.ఒ.)వారి సహాయ కులమూ సామగ్రితో సహా వారి వారి స్టేషన్లలో దింపి వేస్తుంది. మర్నాడు ఎన్నికలు ముగిసాక మళ్ళీ వాళ్ళను సామగ్రితో సహా ఓట్లు లెక్కించే కేంద్రానికి తీసుకు పోతుంది. అక్కడ బ్యాలట్ పెట్టె అప్పగించే వరకు అన్ని బాధ్యతలూ పి. ఒ. వే.

భోజనం ఏర్పాట్లు గ్రామాధికారులు చూస్తారని; ఆఫీసర్లు సదా తిరుగుతూనే ఉంటారు కాబట్టి ఏ ఇబ్బంది కలిగినా వారికి రిపోర్టు చెయ్యమని; అవసరం అయితే 'పిలాష్' చోటుకి ఫోను చేయ వచ్చునని అధికారులు చెప్పారు.

"అంతా లారీలు ఎక్కండి." మైక్ నుండి తాసీల్దారు హెచ్చరిక వినిపించింది. అందరూ మూటలు ఎత్తుకొని గబగబ లారీలను చేరుకుంటున్నారు. ఏ లారీ ఏరూటులో వెళ్తుందో తెలియజేసే అట్టలు కట్టారు వాటికి. అప్పారావు మూటను లారీలో పడవేశాడు.

లారీ ఎక్కడానికి కూడా అనుభవం కావాలి. మగ వాళ్ళు అంటాలు పడి ఎలాగో ఎక్కేశారు కాని, ఆడవారు చాలా అవస్థ పడవలసి వచ్చింది. పైనుండి రమేష్ చెయ్యి అందించినా, మృదుల కాలికి దెబ్బ తగిలి రక్తం చిందింది. అది చూసిన యువ హృదయాలు తెగ

ప్రఫుల్ల చంద్ర

బాధపడిపోయాయి. కొందరు [illegible] డెటాల్ తెచ్చారు. మరి కొందరు పరామర్శిస్తూ ఇంకొందరు జోక్స్ వేసారు. లారీ కదిలింది.

ఇంజన్ల రొద, హారన్ మోతలతో వాతావరణం ఒక్కసారి గిర్రుమంది. పోలీసు లారీలు వెంట రాగా లారీలన్నీ బయలు దేరాయి. బయలు దేరి పావు గంట కాలేదు—అప్పుడే తమ ఊరు వచ్చేసింది. అదొక హైస్కూలు బిల్డింగు—చుట్టూ ముళ్ళ కంచె. లోపలకంట్లు. దానిని ఆనుకొని చిన్న గార్డెన్ అందంగా [illegible] ఉంది. లారీ ఆగగానే గ్రామపెద్దలు పరిగెత్తుకు వచ్చి సామాను లోపలికి చేరవేశారు. స్త్రీల బూత్, పురుషుల బూత్ ఎక్కడ ఏర్పాటు చేయాలో ఆ గదులు చూపారు. ప్రక్క గ్రామాలనుండి [illegible] మృదులకు సహాయంగా చేరారు. వాళ్ళు అప్పటికే వచ్చి సిద్ధంగా ఉన్నారు.

ఒక అరగంట విశ్రాంతి తీసుకొని, కార్యక్రమం చేపట్టింది మృదుల. గ్రామపెద్దల సాయంతో టేబులకు [illegible] ప్రక్కలా దుప్పటి పరచి, రహస్యంగా ఓటు ముద్ర కొట్టడానికి వీలైన ఓటింగ్ కంపార్టుమెంటు తయారు చేసి, ప్రభుత్వం వారిచ్చిన ప్లాను ప్రకారం బెంచీలు కుర్చీలు అమర్చి, ముగ్గురు పంతులమ్మలూ చేయు వలసిన పనులూ బాధ్యతలూ వారికి వివరించింది. బ్యాలట్ పత్రాల వెనుక పోలింగ్ స్టేషనుకు సంబంధించిన ముద్రలు వేయించింది. ఆ ముద్రల క్రింద పి. ఒ. సంతకం చేయాలి.

"రేపు చాలా హడావుడిగా వుంటుందేమో. ఇవాళే సంతకాలు చేసేస్తా" అంది మృదుల.

"వద్దు మేడమ్. రూలు ప్రకారం సంతకాలు రేపు పెట్టాలి."

"ఇప్పుడే పెడితే కొంప మునిగి పోదు."

"వద్దు" అన్నాడు అప్పారావు దృఢంగా. "తరువాత మీ ఇష్టం" అని చేర్చాడు తరువాత. పని పూర్తి కాగానే— "పొరుగూరు [illegible] వెళ్ళాలనుకున్నాం. పిల్లలు ఏడుస్తూ వుంటారు—పోతాం" అని పంతులమ్మలు ఒకటే పట్టు. వారు తనతో బాటు అక్కడే పడుకుంటారని ఆశించిన మృదుల—"టట్ వీల్లేదు" అంది బింకంగా. వాళ్ళు బతిమాలడం మొదలు పెట్టారు. రేపు తెల్లవారు తూనే వచ్చేస్తాం అని ప్రమాణాలు చేశారు. మృదుల మెత్తబడింది. వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. అప్పుడే మునసబు వచ్చి "భోజనం ఏర్పాటు కుదరలేదు. ఎవరిపాట్లు వాళ్ళు పడండి" అని చావు కబురు చల్లగా చెప్పాడు.

అంతవరకూ కాఫీ కూడా తాగలేదని జ్ఞాపకం వచ్చింది మృదులకు. భోజనం లేదనే సరికి అప్పుడే ఆకలి ప్రారంభం అయింది. తన పని ముగించుకుని వచ్చిన రమేష్—"ఏం మునసబు వచ్చాడా! మా భోజనం

పిల్లాళ్ల కోసం ప్రభుత్వం మీకు డబ్బు ఇస్తుంది. మువ్వు చేసేదంతా ఎలా?'' అని నోరు చేసుకున్నాడు.

''ఆ డబ్బు వచ్చేదాకా రాదు, సార్. అధికారులే ఎంతు ఉంటారు. ఊళ్లో పరిసరాలు వాళ్ళు కొట్టి మీకు పెట్టాలి. అసలి నాకు చేతకాదు'' అంటూ వెళ్లి పోయాడు పనివాడు.

''హ- హా!'' గొణిగాడు రమేష్ విసురుగా వచ్చి పొయ్యి మీద నుంచి ఇక్కడ, కాఫీ తెస్తాడు అప్పు డప్పు డప్పు కప్పు. కాఫీ కలుపుకొని తాగాడు. నోట్ పెట్టి చేసి పోయింది మామూలు. అప్పారావు పనాత్రం కొంచెం కూడా లేసి కాఫీ తాగేవాడు.

''ఛీ. దరిద్రపు తిండి'' అనుకొందిగాని, ఆమెకు సరిగ్గా అప్పుడు అయింది శేషగిరి తాళ్లూరు వచ్చాడు. పని భోజనం వండలేదని రమేష్ అడిగిన సిగ్గుపడి అడిగాడు. అలాగే, తాళ్లూరు నాయుడుకి చేసి ''ఏంటి పనుసుకున్నావా? ఇదేం నా. పెళ్ళాన్ని ఇంటికి తాలా? ఇంట్లో పెళ్ళి అవుతుంటావా? ఉన్నా వండలేదని చెప్పు'' అని పొట్ట మీద రంపేసి ...

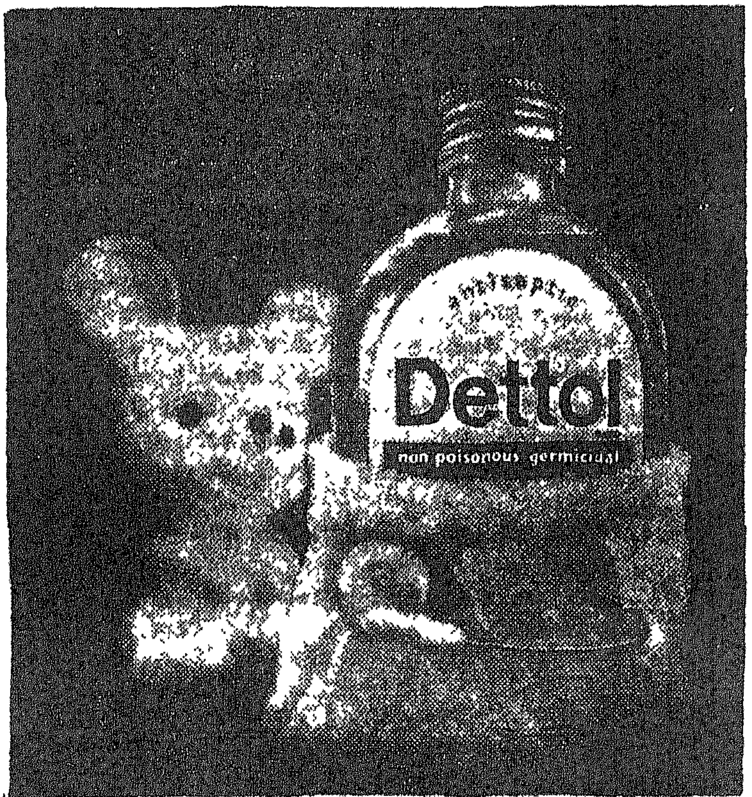

ఇదుగో
ఇంటిపిల్లల సంరక్షణలో ఒక కొత్త ఆలోచన
దెబ్బలను క్రిములు లేకుండా ఉంచేందుకు
[illegible]
ఆ పరిస్థితి డెట్టాల్ ఉపయోగం ఎక్కడ లేదా ?
[illegible]
డెట్టాల్ మీ సంరక్షణ కోసం
RCI
రెకిట్ అండ్ కోల్మన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్

వాబుకు కబురు పంపాడు. అగినంత వెంటనే పోలీసు బలగం లేక ఈ స్టేషనులో పోలీసుల్ని నియమించాలనీ, అంతగా అవసరం అయితే ఫోను చేయండి అంటూ వెళ్ళిపోయా డయన.

ఒక అరగంటలో చింకిచేటలాంటి మొగంతో మునసబు వచ్చాడు. ఎటో చూస్తూ—"మీరు నలుగురూ రాత్రి మా ఇంటికి భోజనానికి రండి" అని ఆహ్వానించాడు. చూశావా నా తడాఖా అన్నట్టు రమేష్ మృదుల వైపు చూశాడు. ఆమె చిరునవ్వు చిందించింది కాని అప్పారావు మాత్రం తనకు భోజనం వద్దన్నాడు. చిరునాగాళ్ళు ఊడ్చుకుంటూ వెళుతున్నమునసబును చూస్తే జాలివేసింది అప్పారావుకు.

'తిప్పవదిలింది పెదనకు' అనుకున్నాడు రమేష్ అతనికి చాలా హుషారుగా ఉంది. విజిల్ వేస్తూ కూని రాగాలు తీస్తూ నూతి వద్ద స్నానం చేశాడు. ట్రిమ్‌గా తయారై నౌకరును వెంట పెట్టుకుని సరదా, మునసబుగారిల్లూ చూడడానికి బయలు దేరాడు. అత డలా వెళ్ళగానే వెంకట్రావు కూడా అలా వెళ్ళిపోయాడు.

"సామానూ పోతుందనే భయం అంతా లేకుండా ఇద్దరూ ఎలా వెళ్ళిపోయారో చూడండి" అన్నాడు అప్పారావు.

"ఎందుకు పోతుంది? మనం ఉన్నాం కదా!"

"కాని బాధ్యత వాళ్ళదే కదా."

ఇక వాదించడం ఇష్టం లేక ప్రసంగం మార్చేసింది. మృదుల.

"మీరు భోజనం ఎందుకు వద్దన్నారు?".

"మునసబుగారి ఆహ్వానిస్తే వెళ్ళవచ్చు. బలవంతపు ప్రాయశ్చిత్తం నాకిష్టం లేదు. అదీకాక మునసబు బాధపడుతున్నట్టు కనిపిస్తున్నాడు. మనం అంతా ఒక్కసారి ఇంటి మీదపడితే అప్పూ సప్పూచేసి ఏడుస్తూ మనకు పెడతాడు. అయన్ని బాధ పెట్టే బదులు మనమే ఒక పూట బాధపడితే నేం?"

ఆ మాటల్లో ఎత్తి పొడుపు వినిపించింది మృదులకు. "ఒక పూట కాదు—రెండు పూటలు. రేపు కూడా మనం ఉండాలి" అంది.

"మనిషి భోజనం లేకుండా వారం రోజులుండ గలడు." నవ్వేస్తూ స్నానానికి సిద్ధ పడ్డాడు అప్పారావు.

అప్పటిమృదుల బంగారు సూర్యకాంతి కిరణాలు తిరిగిన శరీరాని స్నానం చేస్తే కింపురుషునిలా మిల మిల మెరిసిపోతున్న అప్పారావును స్నానం చేస్తున్నంత సేపూ కిటికీ గుండా చూస్తూనే ఉండిపోయింది మృదుల!

స్నానం ముగించి, బట్టలు మార్చుకొని "మరి మీరు స్నానం చేయండి?" అని అడిగాడు అప్పారావు ఆమెను.

"ఎక్కడ? ఏలా?" అని నసిగిం దామె. "కంచెకు అవతాల దుప్పటి కడతాను, కానివ్వండి" అన్నాడు కాని, అమె వంకరంగా చూస్తూనే ఉంది.

"కావలా ఉంటా.... నేను కాపుకాస్తాండి" అన్నాడు నవ్వేస్తూ.

"అక్కడే ఉండుకొన్నాడు" అని అమె కూడా నవ్వేసింది. "ఒక స్త్రీ పొరుగూరు వెళ్ళితే ఎన్ని సమస్యలో చూశారా? ఈ సాధక బాధకాలేవీ ఆలోచించకుండా ఆడవాళ్ళ బ్యాంకు క్యాంప్ వేసి ఇబ్బంది పెడుతుంది

చిన్నకోరిక — ఫోటో: పెండ్యాల ప్రసాద్ (తెనాలి)

ప్రభుత్వం."

"ఇబ్బంది కాదు. ఇదొక అనుభవం. ఇలాంటి ఇబ్బందుల్ని ఎదుర్కోడం వల్లనే మానవుడు పరిణతి చెందుతాడు. నిజానికి మనలో కాస్త ఓరిమీ, సర్దుకుపోయే ధోరణి ఉంటే మనం తీర్చలేని సమస్యే ఉండదు" అంటూ గబగబా స్నానం గది తయారు చేశాడు. పెద్ద బకెట్ నిండా నీళ్ళు తోడి గదిలో ఉంచాడు. తనేమో కుర్చీ వేసుకొని వరండా మీద కూర్చున్నాడు. ఇన్ని చేసిన అప్పారావుకు కనీసం థాంక్స్ చెప్పాలని కూడా తోచలేదు మృదులకు! పైగా ఎవరి కోసం చేసాడు?.. అనిపించింది.

బండిదిగి పారి నడిపించుకు రాగా దగ్గు, ఆయాసంతో బాధ పడుతూ వచ్చిన ఆ ముసలిది అప్పారావు కనిపించగానే కాళ్ళమీద పడి "నే నెప్పుడూ దేవుణ్ణి చూడలేదుగాని, నువ్వే మాకు దేవుడివి బాబూ" అంటూ మరింత ఆయాస పడుతుంది. ఉలిక్కి పడి కుర్చీ మండి లేచి దూరంగా జరిగాడు అప్పారావు. సిగ్గు పడి పోతూ "లేవేం లేవమ్మా" అని, ఆమెను లేవదీసి కుర్చీలో కూర్చో బెట్టాడు.

స్నానం చేసి చీర మార్చుకొని వచ్చిన మృదుల కని పించగానే ఆమెతో సొది మొదలు పెట్టిందా ముసలిది.

"ఆ కుర్రాడు నా అబ్బాయే నమ్మా. వాడి తండ్రి పాకీపని చేసేవాడు. వాడు పెద్దయ్యి అదే పని చేయడం మాకెవరికీ ఇష్టం లేక వాణ్ణి బళ్ళో వేశాం. చిన్న బడి పూర్తి చేసి పెద్ద బడిలో చేరగానే అక్కడ మేష్టరు కూడా వాణ్ణి ఏడిపించేవారు. అవమానించేవారు. అది మానేస్తానని వాడొకటే ఏడుపు. ఆరోజుల్లోనే అప్పారావు బాబు ఆ బడిలో మేస్టారుగా చేరారు. సింహాద్రి అప్పన్న అందరికీ దేవుడుగాని, ఈ అప్పన్న బాబు మా ఇలవేల్పు. రోజూ దీపం వెలిగించి ఈ బాబుని తలచు కుంటాం. దండం పెడతాం. ఈ బాబు మిగిలిన కుర్రాళ్ళను దెబ్బలాడి మావాణ్ణి ఒదార్చి, ధైర్యం చెప్పి రోజూ వాళ్ళ ఇంటి వద్దకు తీసికె ళ్ళి ప్రత్యేకం చెప్పి పరీక్ష పాస్ చేయించాడు. ఈ ప్రక్క ఊళ్ళోనే ఉద్యోగం వేయించాడు. మా బొడ్డ మనిషి, నిజంగా కులంలో పుట్టిన దవతారం, మనకు కుంచెడు కావాల. అందరూ అప్పన్న బాబులే అంటే మనదేశం రామరాజ్యమే అయేది..."

[illegible]

ఒక్కారి విక్కారి అప్పటికా ఆయాస పడిపోతున్నది.

"అమ్మా, ఇంటికో పిలిచితే బాగులేదు" అంటూ ఆమెకు ఉపచారాలు చరుస్తు తున్నాడు హరి.

అర్చిలో కూర్చుని ఇంతవరకూ మాట్లాడిన స్త్రీ పాకీది అని తెలిసి మొదట వృదుల హృదయం జుగుప్సతో నిండిపోయినా, తరువాత ఆమె మాట తీరులో ప్రతిఫలించిన సంస్కృతి, ఆమె కృషి వృదుల జుగుప్సను కొంత తగ్గించాయి. ఆమెకు ఇప్పుడొక కొత్త విషయం బలంగా తెలిసింది. తన సహోదరుడైన అప్పారావును తను ఒక సేవకుడుగానే చూసింది. కాని ఆ అప్పారావునే ఆ మనిషి ఒక దేవునిగా భావిస్తున్నది. హరి మొహంలో కూడా అతని పట్ల ఆరాధనా భావం కనిపిస్తున్నది. మరి అప్పారావును తను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోక తనే అతని పట్ల నిర్వ్యాజ భావంతో వ్యవహరిస్తున్నదా? లేక వారి అభిమానం శృతిమించి అతనిని అనవసరంగా ఒక ఉన్నత స్థానంలో నిలిపిందా? ఏది నిజం?

"సార్! మీరు రిక్షాడుకు వచ్చారని తెలిసిన వెంటనే బయలు దేరి వద్దాం అనుకున్నా. కాని అమ్మకూడా వస్తానంది. బండి కుదిర్చి వచ్చేసరికి ఆలస్యం అయింది" అంటున్నాడు హరి.

"ఈ స్థితిలో అమ్మను ఎందుకు ఇబ్బంది పెట్టి తీసుకొచ్చావు?" మందలించాడు అప్పారావు.

"ఇబ్బంది ఏముంది బాబూ. నీకు అసలు పూజలు చేయాల. దణ్ణం పెట్టాల. కాని నేను ఇంటికే చూడ్డానికే వచ్చాను." మళ్ళీ దగ్గుతెర ఆమెను కప్పేసింది.

మనిషిది అనవసరంగా అప్పారావుని కాకా పట్టినట్టున్నది— అనుకొంది వృదుల.

"అమ్మను తీసుకెళ్ళు, హరి! నేను చెప్పిన మందులు కొని అమ్మను జాగ్రత్తగా చూసుకో. ఇక వెళ్ళండి చీకటి పడుతోంది."

"సార్! మీ ఇద్దరికీ ఈ రెండు రోజులకూ భోజనం కారేజీ నేను తెస్తా." అనుమతి కోసం అన్నట్లు వృదుల వైపు చూసి అన్నాడు హరి.

"నీ కెందుకు శ్రమ?"

"శ్రమ ఏముంది బాబూ! దేవుడికి ఇంత నైవేద్యం. అమ్మ మీకు కూడా అభ్యంతరం లేక పోతే..." దగ్గుతూనే అన్నదామె.

'ఛీ పాకీ భోజనం అసహ్యం' అనుకొంది వృదుల. పైకి మాత్రం "మేము మునసబు గారింటికి వెళ్తా" అంది.

అంది అలా వెళ్ళగానే రమేష్, గ్రామపౌరులూ ఇలా వచ్చారు లాంతరులతో.

ఊరంతా చాలా కోలాహలంగా ఉందట. ముఖ్యంగా ఇద్దరి మధ్య పోటీ చాలా తీవ్రంగా ఉందట. ఒక పార్టీ వారు అప్పుడే డబ్బు వెదజల్లు తున్నారట. ప్రజలు కూడా డబ్బు చేతిలో పడితేగాని ఓట్లు వేయమని బేరాలాడు తున్నారట.

"ఛీ జ్ఞానం లేని ప్రజలు. పది రూపాయలు చేతిలో పడితే ప్రభుత్వానికి అనుమతి ఇచ్చేస్తున్నారు. డబ్బు తీసుకొని ముద్ర వేయడమే అనుకుంటున్నారుగాని, ఓటు మీద దేశభవిష్యత్తు ఎంత ఆధార పడివున్నదో వినరికే అర్థం కాదు. మనదేశానికి ప్రజాస్వామ్యం ఏమిటి?" అన్నాడు రమేష్ ఆవేశంగా.

"పది రూపాయలిస్తే పెళ్ళాన్ని కూడా కుదువ పెట్టే దేశం బాబూ మనది" అని కిసుక్కున నవ్వాడు గ్రామ పౌరుడు, వ్యాపారంలేని ఒకడు నవ్వి. బాగా తాగి వచ్చాడేమో నోరు తెరవగానే గుప్పున వాసన కొట్టింది. వృదుల హృదయం జలదరించింది. తాగు బోతులంటే అసలే భయం ఆమెకు.

చంద్రుడు గుడ్డిగా వెలుగు తున్నాడు. చల్లని గాలి హాయిగా వీస్తున్నది. కబుర్లు చెప్పుకుంటూ అప్పారావుకి దూరంగా కింద పచ్చ పచ్చికలో కూర్చున్నారు రమేష్, వృదుల. బెంచీల మీద లాంతరు పెట్టుకొని నవల చదువు కుంటున్నాడు అప్పారావు. పది నిమిషాలు గడిచాయి. కబుర్లన్నీ అయిపోయినట్లు ఇద్దరూ మౌనంగా పోయారు. హృదయాలు తీయగా మూలుగు తున్నాయి. ఎక్కడో నైట్‌క్వీన్ సువాసనలు వెదజల్లుతోంది. మత్తులో మునిగిన వారిని ఏకాంతం మరింత ప్రోత్సహిస్తున్నది. వృదుల స్థిరంగా కూర్చో గలిగిందిగాని రమేష్ స్థిరత్వం కోల్పోతున్నాడు. అతని అవస్థను వోరకంట పరికిస్తున్నది ఆమె. "మనం ఒంటర్లాం. ఇక లేద్దాం" అంది. చప్పున ఆమె చేతిని అందుకొని వారించాడు అతను. షాక్ తిన్నదామె. నడుము చుట్టూ చేయివేసి ఆమెను లాక్కోబోయాడు రమేష్.

"వద్దు.. వద్దు.. పెళ్ళి అయిన తర్వాతనే..." అని చటుక్కున లేచి కంగారుగా అప్పారావు వైపు పరిగెత్తిందామె. విసుక్కొంటూ రమేష్ కాసేపు అక్కడే

ఉండిపోయాడు.

అప్పారావు కేడారుగా కూర్చుని చదవుదామని ఏదో పుస్తకం తెరిచినా అతని మనసులో లేదు. ఏదో భయం, ఆందోళన. ఈ రాత్రి ఎలా గడుస్తుందిరా భగవాన్ అనుకుంటాడు. ఒక వైపు తాగుబోతు సాంబు. మరోవైపు వృత్తి చేసిన రమేష్. నిమ్మకు నీరెత్తినట్టుగా ఉన్నాడు గాని ఈ అప్పారావు ఎలా టివాడో. [illegible] స్త్రీ [illegible] ఎంత మంచి వాడైనా పర [illegible] వాడో [illegible] సౌందర్యాన్ని [illegible]!!

'భగవాన్ ఎన్ని కష్టాలు తెచ్చి [illegible]' అని విటు [illegible] దామె. ఒక అరగంట గడిచాక రమేష్ వచ్చాడు. గంభీరంగా—"భోజానికి పెట్టనా" అని అడిగాడు.

వృదుల లేచి కూరలు వడ్డించుకొని, పొదరు [illegible] కొని బయలు దేరింది.

"రమేష్‌గారూ! ఎందుకైనా మంచిది. మీ గదికి తాళం వేయండి లేదా ముఖ్యమైన వస్తువులైనా నా గదిలో పడేయండి" అన్నాడు అప్పారావు. కాని అతడు వినిపించుకోకుండా ఆమెను అనుసరించాడు.

ఎనిమిది గంటలకే పెరు వాకిలి మూసింది. [illegible] మూనే ఆమె వదనం చూస్తూ చేయి వేసి దగ్గరగా లాక్కున్నాడు రమేష్.

"ఎవరైనా చూస్తారు."

"చంద్రుడు తప్ప ఎవరూ లేరు." [illegible] వచ్చాడు రమేష్.

మానవులు ఇంట్లో లేదు. భార్య వాళ్ళకు వడ్డించింది. వాళ్ళు భోజనం చేస్తున్నంత సేపు ఆమె ఒకటే పని గొడవ. "తోటి మనుషులు రెండు చేతులా ఆర్జిస్తున్నారు. మేడలు మిద్దెలు కట్టుకుంటున్నారు. ఈయనకి దంతా చాదస్తం. స్వంత ఫ్లాటైనా లేదు మాకు" అంటూ.

అతి కష్టంగా భోజనం అయిందనిపించి "నాకు రేపు భోజనం అక్కర్లేదు" అంది వృదుల. ఆవిడ [illegible] కనబడింది.

"నాకు రాత్రి భోజనం అక్కడికే పంపండి." అన్నాడు రమేష్, లేస్తూ.

4

అప్పారావు భోజనం పూర్తయింది. హరి వెళ్ళి పోయాడు. కాస్సేపటికి వృదుల, రమేష్ తిరిగి వచ్చారు.

"ఈ తాళాలు మీ గదిలో పెట్టుకోండి. లోపల గడియవేసుకొని నిద్రపోండి. నేను వరండా మీదనే పడుకుంటా" అన్నాడు అప్పారావు. వృదుల, రమేష్ ఎవరి గదులకు వారు వెళ్ళి పోయారు.

నిద్ర పట్టడం లేదు వృదులకు. కొత్త స్థలం. దోమలు! ఉడకపోత! పైగా సాంబు గుర్రు భయంకరంగా వినిపిస్తోంది. అదీకాక ఆమె ఎప్పుడూ ఎన్నికలు నిర్వహించలేదు. పోటీ చాలా తీవ్రంగా ఉండేట్టుంది. ఎలాంటి గొడవలు వస్తాయో! వాటిని తను పరిష్కరించ గలుగుతుందా అని ఆందోళన! ఈ ఆలోచనలు ఆమెకు నిద్రను దూరం చేశాయి.

ఎవరో తలుపు తడుతున్నట్టు వినిపించి ఉలిక్కి పడిందామె. ఎవరై ఉంటారు? ఆ తాగుబోతా? అప్పారావా? ఏమైనా వంటు నిద్రపోతున్నారా? మరెవరి [illegible]

ఐతే అలానే ఉండిపోయిన ఆమెకు "వృదులా" అని పిలుస్తున్నట్టు వినిపించింది.

ఆశ్చర్యం— రమేష్. ఎందుకు వచ్చి ఉంటాడు? తలుపు తెరవాలా వద్దా? రమేష్ మళ్ళా పిలిచాడు. నీ గదిలో చెంబు ఉందా అని అడుగుతున్నాడు. వెంటనే తలుపు తెరచి, చెంబుతో నీళ్ళిచ్చింది. అలా వెళ్ళి అయిదు నిమిషాల్లో తిరిగి వచ్చి, "గాలిలేక నిద్ర పట్టడం లేదు. కాస్సేపు బయట కూర్చుందామా" అని అడిగాడు.

మంచిదనుకుంటూనే అంగీకరించిందామె. ఇద్దరూ మెట్ల కింద పట్ట కూర్చున్నారు. ఏకాదశి చంద్రుడు చల్లగా హాయిగా ఉన్నాడు. ఆలోచనలతో వేడెక్కిన ఆమె తల చల్లబడి, మొహం మీద చిరుహాసం పాట్లు ఆడుతోంది. ఆమె మొహంలోనికి చూచి చూచి "వృదులా" అన్నాడు మత్తుగా రమేష్. ఆమె కావాలనే చూపు మరల్చుకొని వైట్ క్వీన్ పరిమళాన్ని గుండె నిండా పీల్చుకొంది.

ఆమె భుజం మీద చేయి వేశా డతడు. వారించ లేదామె. దగ్గరగా లాక్కున్నాడు. ఉలిక్కి [illegible] లేదామె. [illegible] తల ఆన్చి "[illegible]" [illegible] లాడాడు.

"[illegible]."

ఆ మాటలో [illegible] మరింత ప్రోత్సాహం [illegible]. [illegible] చడు. ఆమె [illegible] లేదు. క్రమంగా ఆమె [illegible] చడు. ఇద్దరి కళ్ళు [illegible] యం! [illegible] నుండి [illegible] వచ్చాడు.

ఒక్క ఉదుటున ఆవేశంగా బలంగా ఆమెను [illegible] యానికి హత్తుకొని ఓపలేని తమకంతో ఆమె [illegible] మీదకు వాల్చబోయాడు. అంతే— [illegible] వెనక్కి నెట్టి దూరంగా జరిగి కూర్చుంది ఆమె. [illegible] ఆవేశం చిరాకారిచా, "వల్లనివేళ" [illegible] "హిమాలు ఋష కొడుతున్నాంబు" అర్థం [illegible]

మీకు గుర్తులేదా?

పళ్లు, చిగుళ్ల ప్రపంచంలో ఒక కొత్త అద్భుతం

ఫ్లోరైడ్‌తో

ఫోర్‌హాన్స్ టూత్ పౌడర్

ఫ్లోరైడ్‌యుక్త ఫోర్‌హాన్స్ టూత్ పౌడర్ నిజంగా అద్భుతమైన టూత్ పౌడర్. ఇది ఆధునికమైనది, మురుగు నివారించేది, మెత్తటిది మరియు మృదువైనది. నియమానుసారం దీన్ని ఉపయోగించడం వల్ల పళ్లకు పరిశుభ్రత, చిగుళ్లకు మాలిష్ లభిస్తుంది. దాని ఫలితం గట్టి పళ్లు, ఆరోగ్యమైన చిగుళ్లు! ఫోర్‌హాన్స్ టూత్‌పౌడర్‌ను నియమానుసారం ఉపయోగిస్తే పళ్లు, చిగుళ్ల బాధలు ఉండవు. దంత వైద్యుడు సృష్టించిన ఫోర్‌హాన్స్ టూత్ పేస్ట్ ఉత్పత్తిదారులే దీనిని కూడా ఇప్పుడు తయారుచేశారు.

వెల 150 గ్రా. డబ్బా రూ. 6.12 ● 90 గ్రా. డబ్బా రూ. 3.65
45 గ్రా. ప్యాకెట్ కూడా లభిస్తుంది—వెల రూ. 1.55 *పన్నులు అదనం.

3670 P 452 Tel

...వ్య చూసి అంది.

"[illegible]"

"[illegible]"

"ఏంటో భయం గా?!" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

"ఇంతకు ముందు లేదు ఇప్పుడే."

"[illegible]! ప్లీజ్ [illegible]. ఎలాగా ఈ [illegible]తో మన పెళ్ళి [illegible]..." అన్నాడు దీనంగా రమేష్ మళ్ళీ ఆమె భుజంపై చేయివేసి.

"ఇప్పుడు వద్దు రమేష్. పెళ్ళయాక..." ప్రతి [illegible].

"మళ్ళీ ఇప్పటికి [illegible] పెళ్ళైనా? [illegible] ఎలా [illegible] పెళ్ళి [illegible] .. ఏని విద్యావ్యాసాన్ని...." అంటూ ఆమెను [illegible].

ఆమె విల విల లాడింది. ఈ సారి బలంగానే. కాని ఇంకా బలంగా ఆమెను పొదివి పట్టుకున్నాడు రమేష్. 'ఫ్యాక్టరీలో—రమేష్ పిడాడేగా' అంటోంది ఆమె మనసు. "వద్దు వద్దు" అని హెచ్చరిస్తోంది అంతరాత్మ.

"హే భగవాన్ ఇప్పుడెలా? ఎలా?" గిజ గిజ లాడుతోంది ఆమె [illegible]. ఉన్నట్టుండి రమేష్ పట్టు సడలింది. గిబుక్కున దూరంగా జరిగి ఆశ్చర్యంగా చూసిందామె. ఎదురుగా అప్పారావు! మనసులోనే అతనికి కృతజ్ఞత తెలుపుకొందామె.

"మిస్టర్ రమేష్! ఇక్కడ నుండి వెళ్ళిపొండి" తీవ్రంగా అన్నాడు అప్పారావు. పట్టుబడిన దొంగలా తలవంచుకొని రెండు అడుగులు వేశాడో, లేదో—

"[illegible] ఏది?" అని అరుస్తూ అప్పారావు [illegible] పరిగెత్తడం మొదలుపెట్టాడు. మిత్రులు, రమేష్ అయోమయంగా అతనిని అనుసరించారు. ఏదో [illegible] ఆకారం [illegible] నుండి పారిపోతూ ఉండడం గమనించిన మిత్రుల గుండె జల్లుమన్నది. ఆమె గదికి తాళం వేయకుండా వచ్చేసింది. కొంపదీసి బాలట్ పత్రాలు పోతే.... వణికిపోతూ రమేష్ వైపు నిందా పూర్వకంగా చూసింది ఆమె.

"గండం గడిచింది మేడమ్. మీరు తలుపులు తెరిచే వెళ్ళిపోయినా, [illegible] నేను లేచి [illegible] వచ్చాను కాబట్టి సరిపోయింది. లేకపోతే ఎంత ప్రమాదం జరిగేది! దొంగవెధవ పారిపోయాడు. రమేష్‌గారూ! వెళ్ళి విశ్రాంతి తీసుకొండి..." అన్నాడు అప్పారావు. కళ్ళు కృతజ్ఞతతో మెరుస్తుండగా— "అప్పయ్యా. రక్షించారు అప్పారావుగారూ థాంక్స్!" అంది మనస్ఫూర్తిగా ఆమె.

సగం పరుగూ, సగం నడకగా వెళ్ళిన రమేష్ కొద్ది సేపటికి పాలిపోయిన మొగంతో తిరిగి వచ్చాడు. [illegible], బాలట్ పత్రాలు పోయాయి! ఏం చేయాలో తెలీక పాలిపోయి దిగాలుగా మిత్రులను చూస్తూ ఉండిపోయాడతను.

"అధికారులకు వెంటనే ఫోను చెయ్యండి." సలహా చెప్పాడు అప్పారావు. నౌకరును లేపి, ఎవరి ఇంట్లో ఫోన్ ఉందో తెలుసుకొని, వారు దారి [illegible] అనుసరించాడు రమేష్, పిచ్చివాడిలా.

ఆ రాత్రి ఎవరికీ నిద్ర పట్టలేదు. ❋

5

కాస్త చీకటిగా ఉండగానే మిత్రుల కాలకృత్యాలు తీర్చుకొంది. అప్పారావు బకెట్‌తో నీళ్ళు మోసుకు వస్తూంటే తనూ ఒక చెయ్యివేసి అతనికి సాయ పడింది. తన స్నానం కాగానే అతడూ కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని కాఫీ, టిఫిన్ తెప్పించాడు. [illegible] వాటి పని పట్టింది ఆమె.

నైట్ డ్రెస్‌లో, రేగిన జుట్టుతో, [illegible] మొగంతో, ఏం చేయాలో ఏం జరగబోతుందో తెలియని ఆందోళనతో పిచ్చి పట్టినట్టు ఇటూ అటూ తిరుగుతున్న రమేష్‌కు యథాశక్తి ధైర్య వచనాలు చెబుతూనే ఉన్నారు మిత్రులు, అప్పారావు.

రాత్రి [illegible] పోయిన వెంకట్రావు అప్పుడు ప్రత్యక్షమైనాడు. అతనిని చూడగానే [illegible] ఉన్నాడేమో [illegible] రమేష్.

"అధికారిగా అసలు బాధ్యత అంతా మీదే. మీరేమో బాధ్యతా రహితంగా రాత్రంతా తిరుగుతూ [illegible] అంటారేం?" అని దులిపి వేశాడు వెంకట్రావు. దాంతో తిమ్మిరెక్కి ఉండిపోయాడు రమేష్.

అప్పటికి ఆఫీసర్లు వచ్చారు. ప్రశ్నల వర్షం కురిపించి [illegible] తీశారు. చివరికి—"రమేష్ చంద్రా! మీరు విద్యాధికులు. గౌరవనీయులు. కాని, బాధ్యతా రహితంగా ప్రవర్తించారు. [illegible] అప్పుడే [illegible], అప్పారావుల మొగాలు చూసుకొన్నారు. అతడు నవ్వగా, ఆమె తల వంచుకొంది!) [illegible] మీరు [illegible] ఉత్సాహంగా బాధ్యత నెరవేర్చలేదు. పైగా రూల్సుకి వ్యతిరేకంగా మీరు ముందే సంతకాలు పెట్టి [illegible] బాలట్ పత్రాలమీద. ఓడిపోయిన అభ్యర్థి అభ్యంతరం [illegible] కేసు పెడితే మనం అంతా ఇరుక్కుంటాం. సరే! ప్రస్తుత పరిస్థితిలో మిమ్మల్ని రక్షించలేము" అని [illegible]. రమేష్‌ను బాధ్యత నుండి తప్పించి ఆ పని వెంకట్రావుకు అప్పగించి, [illegible] బాలట్ పత్రాలను అతనికి అందజేశారు. (సశేషం)

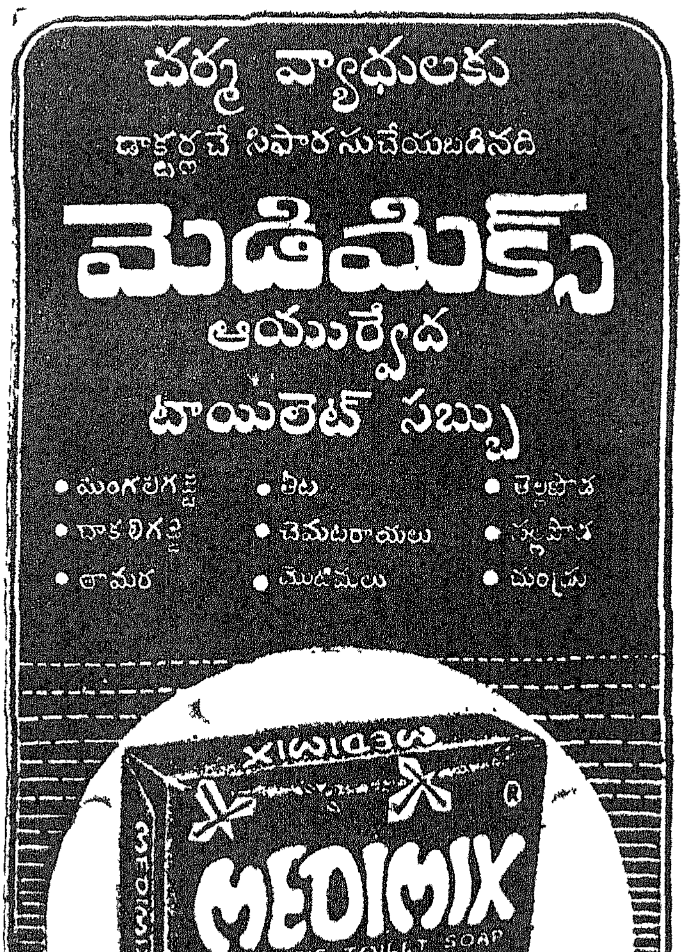

(క్రిందటి సంచిక తరువాయి)

6

ప్రక్షణమే తరువాయిగా ఉంది రమేష్ పరిస్థితి. పెట్టెలన్నిటితో మిగిలిన అతని మీద బాలిట్ జీప్ ఎక్కించుకొని అతనిని తీసుకుపోవాలని తాసిల్దారు. అప్పుడప్పుడు అందరి హృదయాలూ బాధగా మూలిగాయి.

ఎన్నికల్లో అక్రమాలు జరక్కుండా ఓ కంట కనిపెట్టడానికీ, దొంగ ఓటర్లను గుర్తించి వారిని పట్టుకోవడానికి — పోటీ చేస్తున్న అభ్యర్థుల తరఫున ఏజంట్లు వస్తారు. వారు మంచివారైతే ఎన్నికలు సవ్యంగా సాగుతాయి. వారు ప్రతి దానికీ అడ్డుపుల్లలు వేసి పేచీలకు దిగితే ఏ పనీ సవ్యంగా సాగదు. ఎవరికీ మనసు స్థిమితంగా ఉండదు. మరిన్ని పొరపాట్లు జరుగుతాయి. వచ్చిన ఇద్దరు ఏజంట్లూ పేచీకోర్లుగా కనిపించలేదు మృదులకు.

సకాలానికే పంతులమ్మలు భోజనం క్యారేజీలతో సహా వచ్చేశారు.

మృదుల బాలట్ పత్రాల మీద సంతకాలు చేసి, ఇతర పత్రాలు నింపి, ఏజంట్లతో సంతకం చేయించింది.

సరిగా ఎనిమిది గంటలకు ఓటింగు ప్రారంభం అయింది. మొదట పెద్దగా లేకపోయినా, పదికల్లా రద్దీ పెరిగింది. పెద్దా చిన్నా పెద్ద క్యూలు ఏర్పడ్డాయి. ఒకోసారి వాతావరణంలో కూడా అప్పుడప్పుడు వినోద సంఘటనలు జరుగుతూనే ఉండటం వల్ల అంతగా కాస్త విసుగనిపించ లేదు.

ఒకామె భర్త పేరు చీట్లో ఒకలా ఉంటే ఆమె ఇంకోలా చెప్పింది. ఏమిటని అడిగాడు అప్పారావు.

"అప్పుడు ఒక పేరు, ఇప్పుడు ఒక పేరు" అంటూ నవ్వింది ఆమె. ఏజంట్లు కూడా నవ్వుకున్నారు. తరవాత "ఆమె వారకాంత" అని రహస్యంగా చెప్పారు అప్పారావుకి. ఇంకో ఆమె ముద్రవేయడానికి వెళ్ళి "లోపల ఏ బొమ్మలూ లేవు" అంటూ తిరిగి వచ్చేసింది. లోపల పెట్టె మీద గుర్తులు ఉంటాయని అనుకొంది కాబోలు. ఇంకో ఆమెకు ముద్ర చెయ్యి మీద కొట్టాలా? కాయితం మీద కొట్టాలా? అని అనుమానం. మరో ఆమెకు ఆ బొమ్మ లేవీ నచ్చలేదు. పక్కగా ఏ రాముడో, కృష్ణుడో కాక ఇవేం బొమ్మలు అని కోప్పడింది. ఒకామెకు బొమ్మల్లో వాటి అర్థం తెలియలేదట. ఓటర్లంతా అవస్థ చేస్తున్నారంటూ అరవడం మొదలుపెట్టింది. ఇంకో ఆమె పోస్టాఫీసులో ఉత్తరాల మీద ముద్ర కొట్టేటట్టు తపీ తపీమని కొట్టేస్తోంది.

ఓటింగు సజావుగానే సాగిపోతోంది. అప్పుడప్పుడు ఏజంట్లు లేవదీసే సమస్యలను ఓర్పుగా నేర్పుగా అవే పరిష్కరించి ఏ ఇబ్బందులూ ఏ వివాదమూ లేకుండా చేశాడు అప్పారావు.

ఈ లోగా ఎదుట వసారాలో ఆలస్యం అయిపోతున్నదని గోల ఎక్కువ చేసింది. పోలీసు గార్డులు క్యూని అదుపులోకి పెట్టగలిగారు గాని గోలను అరికట్టలేకపోయారు. వారిని శాంతింప చేయడానికి మృదుల ప్రయత్నించింది గాని, గోల మరింత ఎక్కువైంది.

"సిగ్గేస్తున్నావా? దర్జాగా కుర్చీలో కూర్చున్నావు. ఇంట్లో బోలెడు పనులున్నాయి, నేను వెళ్ళిపోవాలంటే" అంటూ విసిరించింది ఒకామె.

"ఏమిటమ్మా ఉద్ధరించేస్తున్నానని అనుకుంటున్నావా? పోలీసోళ్ళ" అని ఒకావిడ అంది మృదులను. అంతే నన్ను పొమ్మంటావా అంటూ తారస్థాయిలో దండకం ప్రారంభించిందామె. మొహం ముడుచుకొని లోనికి వచ్చేసింది మృదుల. ఆమెకు తన పని అప్పగించి బయటకు వచ్చాడు అప్పారావు. గుంపుని ఆకర్షించి, అదుపులో పెట్టాలంటే ఏ ఒక్కరో, నేర్పుగా కావాలని అతనికి తెలుసు. అందుకే అటూ ఇటూ తిరుగుతూ ఓ బామ్మగారితో పిచ్చాపాటీ మొదలు పెట్టాడు. బిడ్డను సముదాయించలేక నానా అవస్థ పడుతున్న ఒక తల్లి దగ్గరకు వెళ్ళి బిడ్డను ఎత్తుకున్నాడు. "ఏరా బాబూ, దేశాన్ని పాలించే ప్రధానిని సైతం గడగడలాడించే శక్తి ఈ క్షణంలో మీ అమ్మ కున్నదిరా. కాని నిన్ను మాత్రం సముదాయించలేకపోతోంది" అంటూ ఓ చాక్లెట్ బాబు నోట్లో పెట్టాడు. వాడు ఏడుపు మానేశాడు. "ఆఫీసరు దొర" తన బిడ్డను ఎత్తుకున్నందుకు ఆ తల్లి పొంగిపోయింది. ఇతరులు కూడా శాంతించారు. వాతావరణంలో వచ్చిన మార్పుని గమనించి నెమ్మదిగా, మృదువుగా—"అమ్మా! రాక రాక ఐదేళ్ళకు వచ్చాయి ఎన్నికలు. ఒక్క అరగంట ఓపిక పట్టండి. మేం కూడా మిమ్మల్ని తొందరగా పంపివేయడానికే విశ్రాంతిలేకుండా పని చేస్తూనే ఉన్నాం కదా ... ఏం బామ్మగారూ" అన్నాడు.

"అవున్నాయనా ... కాస్త నిశ్శబ్దంగా ఉండండే" అన్నదామె.

పోలింగ్ సజావుగా సాగి ఒంటిగంటకల్లా మందగించింది. అప్పుడే హరి కాంజీ తెచ్చాడు. దానిని ఇద్దరికీ పంచాడు. పోలింగు ఆపకుండానే ఒకరి తరవాత ఒకరుగా భోజనాలు ముగించారు, ప్రశాంతంగా.

భయపడుతూ ఒకామె లోనికి వచ్చింది.

"పేరు?" అడిగాడు అప్పారావు.

"ఆ చీటీలో ఉంది కదా."

"అయినా, చెప్పు."

ఆమె కంగారుపడి ఒక ఏజంటు వైపు చూసింది. అతను మొహం తిప్పుకున్నాడు. రెండో ఏజంటు నుండి అభ్యంతరం రాలేదు!

"చెప్పు!" గదిమాడు అప్పారావు.

"నాకు చాలా పేర్లున్నాయి. మరి దాంట్లో ఏం రాశారో" అంది.

"నీ భర్త పేరు?"

"స్త్రీ భర్త పేరు ఎలా చెబుతుందండీ" అంటూ అడ్డు తగిలాడు మొదటి ఏజంట్.

"సరే ఇంటిపేరు చెప్పు."

ఆమె తెగ కంగారుపడిపోతున్నది. "ఇంకొకరి పేరుతో దొంగ ఓటు వేయడానికి వచ్చావు. నిన్ను పోలీసులకు అప్పజెప్పి జైల్లో పెట్టిస్తా" నని బెదిరించాడు అప్పారావు.

"అదే కొంపముంచింది బాబూ, నాకు ఓటూ వద్దు పాడూ వద్దు. ఆ బాబే ఈ చీటీ, పది రూపాయలూ చేతిలో పెట్టి ముద్రవేయమన్నాడు కదాని వచ్చాను. దానిలో ఏం రాసుందో నాకేం తెలుసు?" అంటూ పారిపోయింది. ఏజంటు లిద్దరూ మొగాలు చూసుకొని ఏదో సంజ్ఞలు చేసుకొని బయటకు వెళ్ళిపోయారు. ఏం జరుగుతుందోనని మృదుల కంగారుపడింది.

తరవాత వచ్చిన ఓటర్లు అప్పారావు అడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు సరిగానే చెప్పారు. పెళ్ళి కాని ఓటర్లు అయి ఉంటారని అనిపించినా అనుమానించడానికీ, కాదనడానికీ ఏజంట్లు లేరు. వాళ్ళు అభ్యంతరం చెప్పకపోతే ఓటు ఇచ్చేతీరాలి.

తరవాత ప్రశ్నల ధోరణి మార్చేశాడు అప్పారావు. మీ ఇల్లెక్కడ? ప్రక్క ఇంట్లో ఎవరు ఉంటున్నారు? ఫలానా వ్యక్తి మీకు తెలుసా? లాంటి ప్రశ్నలు వేయడంతో కొందరు దొరికిపోయారు. కాని ఆటు తర్వాత వచ్చిన వాళ్ళు రిహార్సలు చేసుకొని వచ్చినట్లు సమాధానాలు అప్పజెప్పేశారు!

మొత్తానికి కోలాహలంగానే అయిదు గంటలకు పోలింగ్ ముగిసింది. అప్పుడు ఏజంట్లు తిరిగి వచ్చారు. మొత్తం ఎన్ని ఓట్లు పోల్ అయినదీ వివరాలు వాళ్ళకు చెప్పి, పెట్టె మూసి వాళ్ళచేత సీలు వేయించి, మిగిలిన స్టేట్మెంట్లు అవీ పూర్తి చేస్తుండగా తాసిల్దారు వచ్చి అందరికీ డబ్బు బట్వాడా చేశాడు.

"ఇంకో అరగంటలో లారీ వచ్చేస్తుంది—సిద్ధంగా ఉండండి" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

సూచనల మేరకు సామగ్రిని మూడు పొట్లాలుగా కట్టి, బాలట్ పెట్టెలతో సహా అన్నీ కలిపి ఒకచోట కట్టేశారు.

"ఒక యజ్ఞం జయప్రదంగా ముగించాను. నాతో సహకరించిన మీ అందరికీ కృతజ్ఞతలు. ముఖ్యంగా అప్పారావు గారికి" అంది సంతృప్తిగా మృదుల. అంతా ఆమెకు నమస్కరించి వెళ్ళిపోయారు.

"సార్! నా మూట కూడా చూస్తూ ఉండండి. బంధువుల ఇంటికి వెళ్ళి లారీ వచ్చే లోగా వచ్చేస్తాను" అంటూ మూట తెచ్చాడు వెంకట్రావు. అతడలా వెళ్ళగానే మూటలు రెండూ గదిలో పడేసి తాళం వేసి, చెవి మృదుల కిచ్చాడు అప్పారావు.

స్నానాలయాక టేబులూ, కుర్చీలూ అరుబయట వేసుకొని కూర్చున్నారు.

ద్వాదశి చంద్రుడు ఆహ్లాదకరంగా నవ్వుతోంటే ప్రకృతి పరవశిస్తోంది. చల్లని పిల్ల తెమ్మెరలు తాకిడికి అల్లరిచేస్తున్న ముంగురులను సవరించుకుంటూ ఆమె ఏదో ఆలోచిస్తోంటే తదేకంగా ఆమె వైపే చూస్తున్న తన్మయత్వంలో ఉన్నాడు అప్పారావు. అక్కడ తాము ఇద్దరే ఉన్నట్టు హఠాత్తుగా గుర్తు వచ్చిందామెకు. రమేష్‌లానే ఇప్పుడు అప్పారావు ఏదైనా అఘాయిత్యం తలపెడితే?! ... ఆమె గుండె జల్లుమన్నది.

ఆమె భావాన్ని కనిపెట్టినవాడిలా నవ్వాడు అతడు. ఆ నవ్వులో అభయం తోచిందామెకు.

ఆలస్యం అయినందుకు నొచ్చుకుంటూ క్యారేజీ తెచ్చాడు హరి. గబగబ టేబుల్ మీద ఆకులు పరచి ఇద్దరికీ వడ్డించాడు. వెన్నెల్లో భోజనం ఆమె కో కొత్త అనుభూతి. పైగా పదార్థాలు బాగున్నాయి. తెగపొగుడుతూ భోజనం చేసింది.

"స్వహస్తాలతో వండాను, మేడమ్" అన్నాడు హరి సగర్వంగా.

"భార్యను సుఖపెడతావయ్యా" అన్నాడు అప్పారావు. హరి ముసి ముసి నవ్వులు చిందించాడు. భోజనాలు కాగానే అమ్మకు బాగుండలేదంటూ వెళ్ళ

ప్రఫుల్ల చంద్ర

మృదుల

వెళ్ళిపోయాడు.

"మంచి శిష్యుణ్ణి సంపాదించారు. వీరాంకి ఎంత భక్తి! ఎంత ఆరాధన!" అంది మెచ్చికోలుగా మృదుల.

"కాని, మీరు అతని భోజనాన్ని నిరాకరించారు... ఒక్కటిమాత్రం నిజం మేడమ్. మనుషులకు కులం ఉందిగాని, ఆకలికి కులం లేదు. అన్నానికి కులంలేదు... అభిమానానికి లేదు."

తలవంచుకుం దామె. "సారీ అప్పారావుగారూ! నేను అంత లోతుగా ఆలోచించలేదు. పైగా రమేష్‌తో కలిసి..." హఠాత్తుగా ఆమెకు రమేష్ జ్ఞాపకం వచ్చి మాట పూర్తిచేయ లేకపోయింది.

"పాపం, అతనిని సస్పెండ్ చేస్తారేమో" అన్నాడు అప్పారావు.

ఆమె గుండె జల్లుమన్నది. పాపం రమేష్ ఇప్పు డెలా ఉన్నాడో!

"నేను మీపట్ల రమేష్‌లా ప్రవర్తిస్తానేమోనని భయపడినట్లున్నారు. కాని మేడమ్! నేను నిజమైన పెద్దమనిషిని. ఒక సాక్ష్యం విన్నారా? ఒంటరిగా ఉన

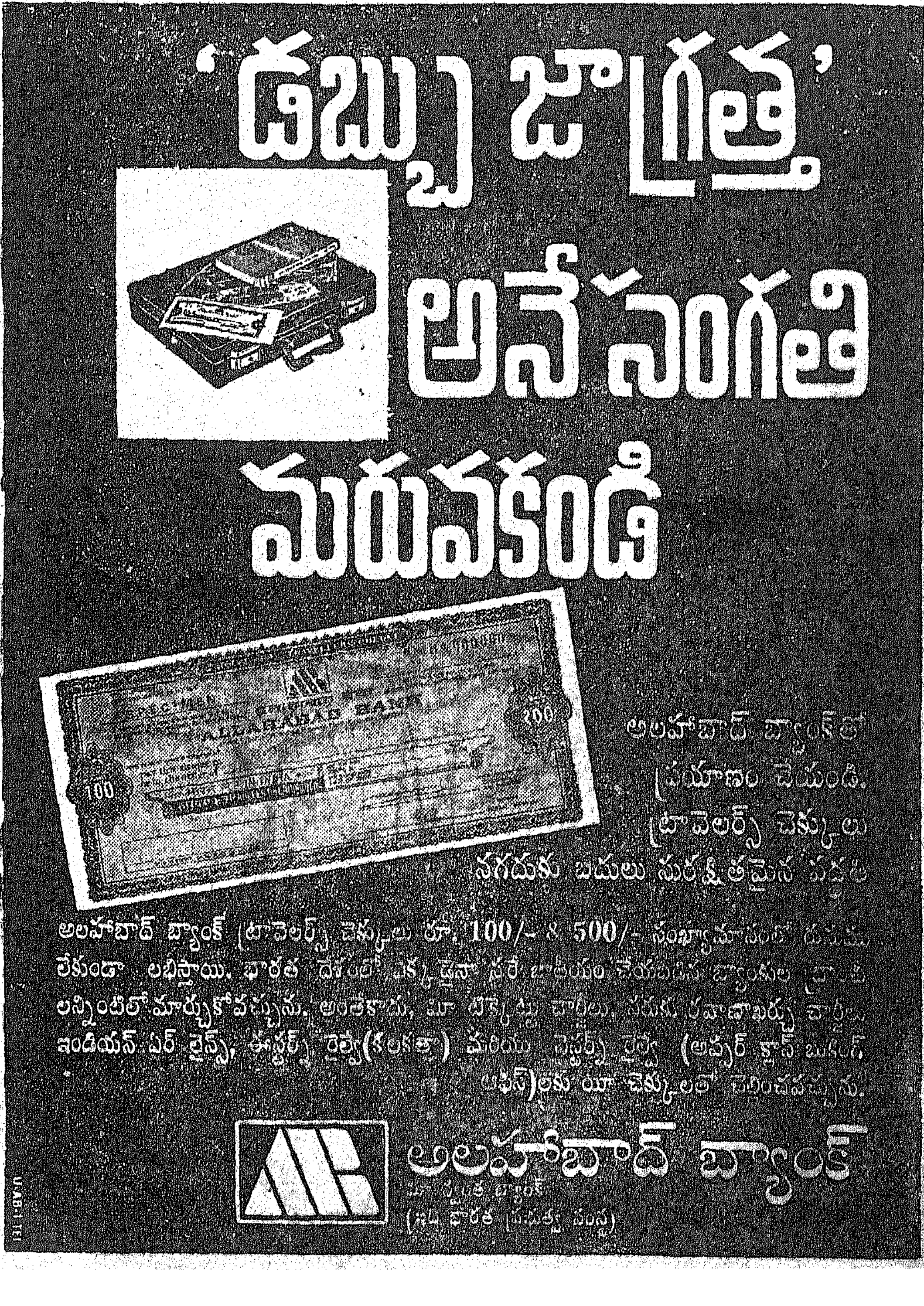

అందమైన స్త్రీ పట్ల ఏవిధ వికారంలేకుండా ప్రవర్తిస్తాడో వాడే నిజమైన పెద్దమనిషట!" నిర్మలంగా నవ్వుతూ అప్పారావు. ఆమెకూడా నవ్వేసినా, అప్పుడే ఆమెలో తులనాత్మక పరిశీలన మొదలైంది.

రమేష్‌లో ఉన్నదేమిటి? ఇతనిలో లేనిదేమిటి? తను అతనిని ప్రేమించి, ఇతనిని అసహ్యించుకోవడానికి కారణం ఏమిటి? అతని పేరు సొంపుగా ఉండి ఇతని పేరు బాగులేకపోవడమా? కారణం అది అయితే ఎంత మూర్ఖురాలు! తను ప్రేమించిన రమేష్ బాధ్యతా రహితంగా ప్రవర్తించి, తనక్కూడా మచ్చ తెచ్చాడు. తను అసహ్యించుకున్న ఇతడు తనను రక్షించాడు. ఇతడు లేకపోతే ఎన్నికలు సవ్యంగా జరిగేవి కావు. తనూ రమేష్‌తోపాటు మచ్చ పంచుకునేది!

పశ్చాత్తాప హృదయం—"సారీ అప్పారావుగారూ! మీపట్ల నేను అనేక సందర్భాలలో అనుచితంగా అగౌరవంగా ప్రవర్తించాను" అంది.

"మీ తప్పేం లేదు, మేడమ్! మీలా చదువుకొన్న పట్టణవాసులంతా ఒక కృత్రిమ వాతావరణంలో పెరిగి, తెచ్చిపెట్టుకున్న నాగరికతతో చుట్టూ ఒక పరిధి నిర్మించుకొని అందులోనే ఉండిపోతారు. పరిధి బయట ఉన్న వారు మీ దృష్టికి కనిపించరు. నిజానికి మీది ఒక కొత్త కులం. మీ కులానికిచెందని వారెవరినీ మీరు గౌరవించలేరు."

అతని స్వరంలో తీవ్రత ఉంటే ఆమె అసలు జవాబు చెప్పేది కాదు. కాని అతని స్వరంలో ఏదో ఆప్యాయం ఉంది. అందుకే—"మీరూ చదువుకున్నవారే. నాగరికులే. అందువల్ల మా కులానికే చెందుతారు" అంది నవ్వుతూ.

"కాని ఈ కులంలోనూ శాఖలున్నాయి. హోదా ఉన్న మీది ప్రధానశాఖ. బతకలేని బడిపంతుళ్ళది చివరి శాఖ. కాని ఈ నాగరికులంతా తమ పరిధులను ఛేదించుకుని గ్రామాలకు తరలివచ్చి వారి సౌభాగ్యానికి పాటుపడితే. . ."

"ఏముంది గ్రామాలలో? కంపు, మురికి, అజ్ఞానం, దారిద్ర్యం తప్ప? మీరేమో కానీగా—స్వంత అభిప్రాయాలకు తిలోదకం వదిలి డబ్బు ఇచ్చిన వాడికే ఓటు వేసే వాళ్ళను? అలాంటి రూపాయలకు దేశ భవిష్యత్తును తాకట్టు పెట్టేసే పెద్దమనుషులు ఇంకా ఎక్కువ ఇచ్చేవాడికి దేశాన్ని అమ్మివేయరా? ఈ దరిద్రులకు ఎవరు మెచ్చగలరు? చెబితే వింటారా?" తీవ్రంగానే అందామె. తన వద్ద సమాధానం లేనట్టు అప్పారావు కాసేపు దిక్కులు చూశాడు. విజయగర్వంతో చిద్విలాసంగా మృదుల అతనివే గమనిస్తోంది.

"నాగరికులైన మీరే కాదు, కంపు, మురికి, అజ్ఞానంలో ఓలలాడే వీళ్ళుకూడా దేశంలోని భాగమే. ఆ మాట కొస్తే ముఖ్యమైన ప్రధాన భాగంకూడాను. మీ బంధువర్గంలో ఎవరికైనా భయంకరమైన జబ్బు చేస్తే కంపు అని ఆ గది చాయలకే పోకుండా మానేస్తారా? తగిన సేవ చేసి అతనిని బతికించడానికి ప్రయత్నించరూ? మీ శరీరంలో ఒక భాగం సెప్టిక్ అయితే అసహ్యం అనుకుని దాన్ని వదిలేస్తారా? శ్రద్ధ వహించి దాన్ని బాగు చేయడానికి ప్రయత్నించరూ! వీళ్ళను దరిద్రులని ఒక్క మాటలో తీసిపారేశారే. 'వీళ్ళుకూడా మా సోదరులే. వీళ్ళను ఉద్ధరించాలి' అని మీ కెప్పుడైనా అనిపించిందా? అసలు మీ ప్రపంచంలో, మీ పరిధిలో ఈ నిర్భాగ్యులకు ఒక గుర్తింపు ఉందా? అదృష్టవంతులు కాబట్టి హోదా ఉన్న తల్లిదండ్రులకు మీరు పుట్టారు. అందువల్ల మీ లోక గౌరవస్థానాన్ని సంఘంలో పొంద గలిగారు. గర్భదరిద్రులకు పుట్టడం వల్ల వీళ్ళిలా ఉన్నారు. అందులో వీళ్ళ తప్పేం ఉంది? వీళ్ళను ఎందుకు అసహ్యించుకోవాలి?. . ."

తన ఆవేశం తనకే ఆశ్చర్యం కలిగించినట్టుంది. హఠాత్తుగా ఆగిపోయాడు అప్పారావు. మెదడులో మూసుకుపోయిన కవాటాలను బలవంతంగా తెరవగా లోనికి కొత్త గాలి వీచినట్టు అనిపించింది మృదులకు. ఒక కొత్త దృక్పథం తళుక్కుమనగా ఆమె ముందు ఒక నూతన భావప్రపంచం నిలిచినట్టయింది. ఆ భావ ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరింప జేసిన అప్పారావు వైపు విస్ఫారిత నేత్రాలతో మెచ్చుకోలుగా చూస్తూ ఉండిపోయిందామె. అది గమనించిన అతడు సిగ్గుపడి ముఖం తిప్పుకుని మెల్లగానూ అయినా స్పష్టంగా—"ఉన్నత స్థానంలో ఉన్న ప్రతి వ్యక్తి కనీసం ఒక నిర్భాగ్యునికి బాటగా నిలిచి అతని అభ్యున్నతికి పాటు పడితే మన దేశ స్వరూపమే మారిపోతుంది" అన్నాడు.

నిజమే. ఆ ఆదర్శానికి అనుగుణంగానే హరిని తీర్చిదిద్దాడు అతడు. 'ఎంత నేను చేసిన దేమిటి?' అనుకుంది మృదుల.

అరగంటలో వస్తుందన్న లారీ పది గంటలకు వచ్చింది. దానితోపాటే మెకానిక్కూ వచ్చాడు.

వీరిని ఎక్కించుకుని మధ్య మధ్యన గంటల తరబడి ఆగిపోతూ, ఎలా అయితే నేం లారీ ఓట్ల లెక్కింపు కేంద్రానికి చేర్చేసరికి రెండు గంటలయింది. సామగ్రి అప్పగించి, కొండంత భారంతగ్గినట్టు అమ్మయ్య అని నిట్టూర్చింది మృదుల. వాళ్ళు బయటకు వచ్చే టప్పటికే ఆర్. టి. సి. వాళ్ళ ప్రత్యేక బస్సు లన్నీ వెళ్ళిపోయాయి.

"బస్టాండుకు వెళ్ళితే ఏదైనా బస్ దొరకవచ్చు" అన్నాడు అప్పారావు. అక్కడికి బస్టాండు చాలాదూరం. అయినా నడిచి వెళదాం అంది మృదుల.

నిద్ర పోతున్న నగరం మధ్యగా అంత దూరమూ మౌనంగానే నడిచా రిద్దరూ. అక్కడ తెరిచి ఉన్న హోటల్లో ముఖాలు కడుక్కుని కాఫీ తాగారు. అంతలో బస్సు వచ్చింది. ఆమె ముందు సీట్లో కూర్చుని, పక్కనే అతనికి చోటు ఇచ్చింది.

అప్పటికి అయిదు గంటలు కావస్తోంది. చల్లని పిల్ల గాలుల్ని పీల్చుకుంటూ మంచు తెరలు కప్పుకుని కనీ కనిపించని ప్రకృతి మధ్యగా బస్సు సాగిపోతుంటే ఆమె హృదయం లోలోనే తియ్యగా గానం చేస్తున్నది. క్రమక్రమంగాఆకాశంవెలుగురేకల్ని పరుచుకుంటూంది. మంచు తెరలు చీలిపోతూ ప్రకృతి మరింత స్ఫుటంగా దృశ్యమానం అవుతోంది. మనోజ్ఞ ప్రకృతిని తిలకిస్తూ పరవశించి పోతూంది మృదుల.

"మేడమ్! మా ఊరు వస్తోంది."

హఠాత్తుగా ఈ లోకం లోనికి దిగి వచ్చిందామె. అప్పారావు బస్సు దిగడానికి సిద్ధపడుతున్నాడు. అతనితో తను ఏమీ మాట్లాడలేదని గుర్తు వచ్చిందామెకు. చెప్పవలసిన విషయాలెన్నో ఉన్నాయనిపించింది. కాని ఆమె పెదవి దాటి ఒక్క మాట బయటకు రాలేదు. అతడు బస్సు దిగాడు. తను శూన్య హృద

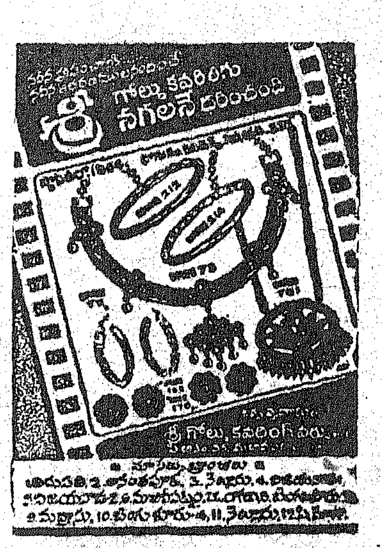

నాస్తికత్వంపై
గోరా సాహిత్యం

రూ. పై.
1. నాస్తికత్వం 4-00
2. మూఢనమ్మకాలు—
నాస్తిక దృష్టి 3-00
3. సృష్టి రహస్యం 2-50
4. దేవుని పుట్టుపూర్వోత్తరాలు 1-00
5 జీవితం నేర్పిన పాఠాలు 3-00
6. నేను నాస్తికుణ్ణి 2-50
7. ప్రజాస్వామ్యం పెరగాలంటే
నాస్తికత్వం కావాలి 1-25
8. అదు మానాలలో అందరికీ
చదువు 2-00
9. పార్టీరహిత ప్రజాస్వామ్యం
లేక లోకనీతి 0-25
10. POSITIVE ATHEISM 5.00
11. WE BECOME
ATHEISTS 5.00
12. I LEARN 5.00
13. AN ATHEIST WITH
GANDHI 1.25
14. PARTYLESS DEMO-
CRACY OR LOK-
NITI 0.50

నాస్తిక మార్గం—మాస పత్రిక
సం॥ చందా 12—00
THE ATHEIST-ENGLISH
MONTHLY, YEARLY 10.00

మీకు దగ్గరలో ఉన్న పుస్తకాల షాపులో అడగండి. లేదా మాకు M.O. పంపండి.
పోస్టేజి అదనం: 50 పైసలు

నాస్తిక కేంద్రం,
పటమట — విజయవాడ-520 006

SUVARNA

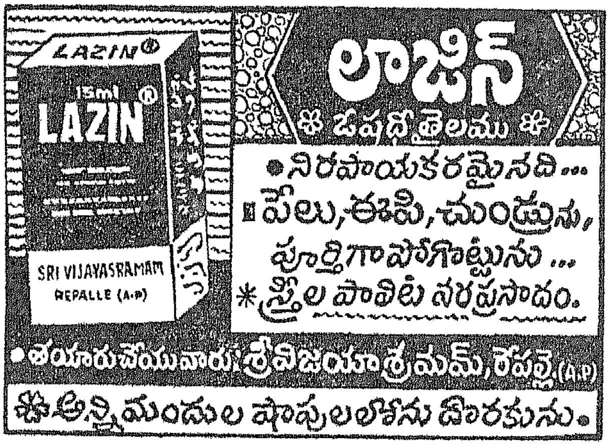

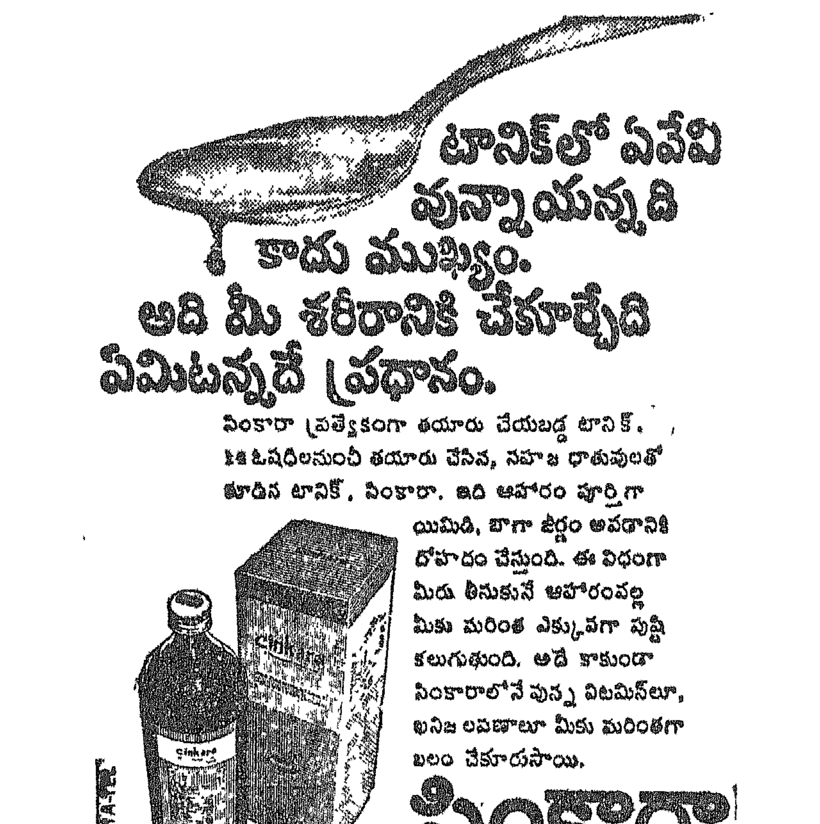

యాంతో శూన్యప్రదేశం లోనికి పోతున్నట్టు అనిపించిందామెకు.

7

నిద్రావస్థలో నున్న భారత ప్రజను క్రూరంగా తట్టి లేపి అనంతాశ్చర్యంలో ముంచి వేసిం దా వార్త. విన్న కొందరు దిగ్భ్రమ చెంది నోట మాటరాక స్తంభించి పోయారు. నమ్మలేదు మరి కొందరు. దిగ్భ్రమ నుండి తేరుకుని పిచ్చి సంతోషంతో నృత్యం చేయడం మొదలు పెట్టారు కొందరు. ఉత్తర భారతంలోని అతి సామాన్యుడు తన శక్తికి తనే నివ్వెర పోయాడు. ప్రపంచాన్ని వేళ్ళపై గడగడ లాడించి భారత పార్లమెంటు చేసే ఒకే ఒక "మగవాడు"గా కీర్తించబడిన స్త్రీ మూర్తి ఓడిపోయిందని విన్న మృదుల హృదయం చివుక్కు మంది.

తరవాత దేశంలో మార్పులు ఊహాతీతం అయిన వేగంతో జరిగిపోయాయి. వెల్లడైన నిజాలు "ఔరా" అనిపించాయి.

సస్పెండ్ అయిన రమేష్ అధికారుల చుట్టూ తిరిగి ఎలా అయితేనేం మళ్ళీ ఉద్యోగంలో చేరాడు కాని, అతనికి మృదుల మారిపోయినట్టు తోచింది. అందువల్ల కాలేజీలోనే కాక ఇంట్లో కూడా "నీ వల్లనే నా కిన్నిపాట్లు. . ." అని దెప్పడం ప్రారంభించాడు. సహించినంతవరకు సహించి "ఆ నేనే చెప్పాను సామాను. వదిలేసి బలాదూర్ తిరగమని" అని తిరగబడిందామె. పైగా "అప్పారావుగారు హెచ్చరిస్తూనే ఉన్నా నువ్వే అశ్రద్ధ చేశావ్" అంది. ఆమె అలా ఎదురు తిరిగేసరికి అతడు నిర్ఘాంతపోయాడు. "అహ ఆ కుర్రగాడి మీదకు గాలి మళ్ళిం దన్నమాట. నేను అనుకుంటూనే ఉన్నా" అన్నాడు ఉక్రోషంగా.

చిర్రెత్తిందామెకు. "నువ్వింత నీచుడ వని ఇప్పుడే తెలిసింది" అంది. మర్నాడు ఆమె పేరు గోడ కెక్కింది.

"నీ. ఉద్యోగం మానేస్తా" అంది వినుగ్గా ఆమె తండ్రితో. అతడు ప్రిన్సిపాల్‌కు — వెంటనే దర్యాప్తు జరిపి దోషిని శిక్షించవలసిందిగా — రిపోర్టు చేశాడు. ఆ రాతల వెనక రమేష్ ప్రోత్సాహం ఉందని తేలింది. మరి రమేష్ కాలేజీని స్థాపించిన వారిలో ఒక లక్షాధికారి కొడుకు. ప్రిన్సిపాల్ గొంతులో వచ్చివెలగ పడింది. తెలివిగా మృదుల తండ్రిని పిలిపించి "ఏదో ప్రణయ వ్యవహారం. అల్లరి పడక పెళ్ళి చేసేయండి" అని సలహా ఇచ్చాడు.

"ఉద్యోగం మానేస్తా కాని చస్తే వాణ్ణి చేసుకోన"ని మొండి కెత్తింది మృదుల. ఇల్లరికం అల్లుడు కోసం వేట ముమ్మరం చేశాడు తండ్రి.

ఈ రగడ తీవ్రం కాకుండానే కాలేజీకి సెలవులు వచ్చేశాయి.

8

"250 కి దమ్మిడీ తగ్గదు. నీలా చెప్పేవాడూ పట్టు చీరలు కొనలేదు కాబోలు." వెటకారంగా చెప్పాడు షాపువాడు. హరికి ఉక్రోషం పొడుచుకు వచ్చి సరే పాక్ చేయండి అనబోతున్నాడు — ఎక్కడినుండి వచ్చిందో మృదుల ముందుకు వచ్చి షాపు వాణ్ణి దబాయించి, ఇంకో షాపుకి పోదాం అని బెదిరించి 200 కే బేరం కుదిర్చింది. ఆమె అనుకోకుండా కనిపించిన ఆశ్చర్యం

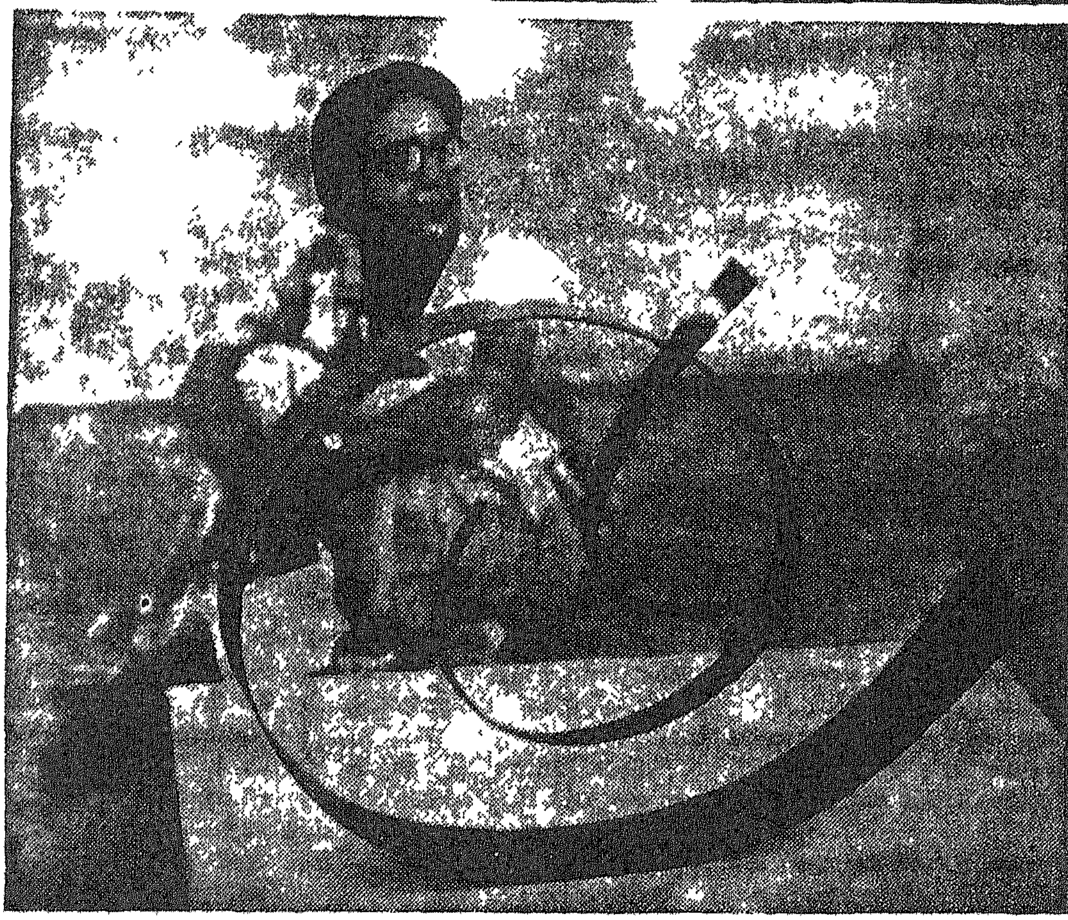

ఊహా కల్పనకు రూప కల్పన

ప్రకృతి రామణీయకతలో, పిల్ల మబ్బుల పొంకీలో, పచ్చ చేల కమ్మ గీటుల్లో, మేఘాల పరదాల దాగుడు మూతలలో ఊహలకు రూపాలు కల్పించుకోడం, ఆ కల్పనకు రంగులు, రూపాలు ఆవిష్కరించుకోడం ఒక అనుభూతి.

ఆ క్షణాల రూపాల రూపులకు రంగులు పూసి, రూపాలు పోదివి, ఆకారనిర్మాణం గావించడం శిల్పి హృదయపు విద్య. ఆ రూపాన్ని రాయిలోనో, రాగిరేకులోనో నిక్షిప్తం చేయగలగడం శిల్పి పనితనం.

1966 లో లక్నోలో స్కల్ప్చర్‌లో డిప్లొమా పొందిన శ్రీమతి సుధ స్కల్ప్చర్ ప్రదర్శన ఇటీవల హైదరాబాదులోని 'కళాభవన్'లో జరిగింది.

పదకొండు రూపాలలో పదకొండు ఊహలకు రూపకల్పన చేసిన స్కల్ప్చర్లు ప్రదర్శించబడింది.

చిత్రకారుడు కాని, శిల్పి కాని తాను ప్రకృతిని తిలకించే ఆ మధురానుభవానికి రంగుల ఊహల ఉయ్యాల అలంకరించడం, చెరిగిపోయే ఆ క్షణాన్ని మస్తిష్కంలో దాచుకుని, ఆ దృశ్యాన్ని శిల్పాకృతిలో విరచించడం అనుభూతి చిత్రం.

అదే శ్రీమతి సుధ తన శిల్పకళలో చేసింది; చూపింది.

రేఖలను మలచి, రంగులు అద్ది ఆమె ఊహించిన అనుభూతిని, రంగుల ఆకారాన్ని రూపొందించింది.

ఇవి ఆధునిక చిత్ర, శిల్ప కళా రహస్యాలు తెలిసిన వారికి ఆ ప్రాధాన్యత తెలియని వారికి అగమ్యగోచరం.

ఏది ఏమైనా శ్రీమతి సుధ ప్రదర్శించిన శిల్పాకృతుల భావనలు చూసి మస్తిష్కంలో మెరిసిన చిత్ర, శిల్పకళా పారిజాతాలు.

—ఎల్లోరా

నాడి కోలుకోనే లేదు హరి. యాంత్రికంగా పాకెట్ అందుకుని డబ్బు చెల్లించాడు

బయటకు వస్తూ "హరీ! నీకు ఏకై మిగిల్చాను. ఏది నా బహుమానం?. . . అన్నట్టు పట్టుచీర కొంటున్నావు ఏమిటి విశేషం?" చనువుగా అడిగింది.

తోచక సిగ్గు పడ్డాడు హరి

"అయితే పప్పన్నం పెట్టేస్తావన్నమాట" అంది స్నేహంగా నవ్వుతూ. ఆమె కంఠం గుర్తుపట్టి హరి మనసు చివుక్కుమంది.

బయటకు వచ్చిన తరవాత రిక్షా ఎక్కమంది. ఆమె పక్కనే కూర్చోవడానికి సంకోచించాడు హరి. "అనుమానం ఎందుకు? కూచో తమ్ముడూ" ఆదరంగా ఆహ్వానించింది. అతని కళ్ళు చెమర్చాయి.

ఆమె ఇంటిని చూశాక నోట మాట రాలేదు హరికి. అప్పటికే అందరి భోజనాలూ పూర్తయి ఎవరి గదుల్లో వాళ్ళు కునుకు తీస్తున్నారు. అతనికి వడ్డించి తనూ వడ్డించుకుని ఎదురుగా కూర్చుంది శ్యామల. ఈ మర్యాదను భరించలేక ఒడ్డున పడిన చేపలా విలవిల లాడిపోతున్నాడు హరి.

భోజనం అయాక హాల్లో కూర్చున్నారు—

"ఇప్పుడు చెప్పు. పెళ్ళి ఎప్పుడు? పెళ్ళి కూతురెవరు

ఉంటుంది? ఏం చదివింది?" ప్రశ్నల వర్షం కురి[illegible] సింది.

అప్పటికి హరి అప్రస్తుతిమిత పడ్డాడు. "మా గురువుగారు . ."

"అంటే అప్పారావుగారా?"

"అవును. వారు ఆమోదించిన సంబంధమే. వచ్చే మాసమే పెళ్ళి."

"అమ్మాయి సంగతి చెప్పవయ్యా!"

"పెళ్ళయిన తరువాత మీ ఇంటికి వచ్చి మీ ఆశీర్వాదం పొందుతాం. అప్పుడు మీరె చూద్దురు గాని."

"అదేమిటి? పెళ్ళికి నన్ను పిలవవా?"

ఇబ్బందిగా కుర్చీలో కదిలాడు హరి. మొగంలో బాధ స్పష్టంగా కనిపించగా, విచలిత స్వరంతో—"వద్దు మేడమ్! ఆ పరిసరాలనూ, వ్యక్తులనూ మీరు భరించలేరు. పిలిచి అవమానించినట్టు ఉంటుంది. నిజానికి నేనే వారి వేష భాషల్ని, అలవాట్లనూ చూసి ఏవగించుకునే వాడిని. వారికి దూరంగా ఉండేవాడిని. ఆ విషయం గురువుగారికి తెలిసి, 'నీ వాళ్ళనుండి నిన్ను దూరం చేసేది నిజమైన నాగరికత కాదు. నీ వాళ్ళను నువ్వు ఉద్ధరిస్తేనే, నువ్వు నిజంగా నన్ను గౌరవించినట్టు భావిస్తా' అని తల వాచేట్టు చివాట్లు పెట్టారు. నా మొహం చూడవద్దని కోపగించుకున్నారు. అంతే. వారి ఆశీస్సులతో నడి ప్రయాణం చేశాను. . ."

కన్నీరు ధార కట్టిన అతని మొహం చూసిన మృదుల హృదయం సానుభూతితో నిండిపోయింది. చటుక్కున మొహం తిప్పుకుని కళ్ళు అద్దుకున్నాడు హరి.

"పిలవకపోయినా, నీ పెళ్ళికి వస్తా హరి" అంది మృదుల దృఢవిశ్వాసంగా. ఆశ్చర్యంగా ఆమెవంక చూశాడు హరి. క్రమంగా అతని మొహంలో వెలుగు పరుచుకుంది. "మీరు మా ఇళ్ళకు వస్తారా. రండి మేడమ్! మీరు వస్తే చీకటి కోణాల్లో వెలుగురేఖ ప్రసరించినట్టు ఉంటుంది. మిమ్మల్ని చూసి మా వాళ్ళు చాలా సంతోషిస్తారు. [illegible] ఉంది. . . రండి మేడమ్. [illegible]" ఆవేశంగా. ఎండా, వానా ఒక్కసారి వచ్చినట్టు ఆనందంగా ఉంది అతని మొహం.

"పోనిస్తూ సరేలే. నీ భార్య గురించి చెప్పు."

సిగ్గుతో మెలికలు తిరిగిపోతూ—"మా అంత అందంగా లేకపోయినా, పల్లెటూరి పిల్లలాగానే ఉంటుంది. ముఖ్యంగా మీ అంత మంచిది. గృహిణిత్వానికి తగిన తెలివి తేటలున్నాయి" అన్నాడు.

ఏదో మరిచిపోయినట్టే "ఏం చదువుకుంది?" అని అడిగింది.

"ఎనిమిదితో ఉండి ఆగిపోయింది.

వాళ్ళలో అంతంత చదివే వాళ్ళు ఉండరు [illegible] "అదేం?" అని అడిగింది.

"అంతవరకూ నిరాఘాటంగా సాగింది. [illegible] అప్పట్లో కొద్ది మాటలు [illegible] కాబోలు. చిన్నప్పుడు ఆకతాయిలు [illegible] కొంచెం పెద్ద క్లాసుల్లో [illegible] ఆమెను పరిహాసం చేయటం మొదలు పెట్టారు. మనసు గాయపడి చదువు మానేసింది ఆమె." వ్యథ అతని స్వరంలో తొణికిసలాడింది.

"ఆ కుటుంబంలో పుట్టడం ఆమె తప్పు కాదు కదూ?" అంది మృదుల ఉదారంగా, కొద్ది రోజుల క్రితం హరి తెచ్చిన భోజనం తినడానికి సంకోచించిన విషయం మరిచి.

"అదేకాదు. పోలియో వ్యాధి [illegible] ఆమె కాలు ఒకటి చచ్చుపడింది. స్కూల్లో విద్యార్థులే కాక మేష్టర్లు కూడా ఆమెను 'కుంటి గుర్రం' అని గేలి చేసేవారు."

మొహం తిప్పుకున్నాడు హరి.

అతి సాదా మనిషిలా కనిపించే హరి ఇంత విశాల హృదయుడా అని ఆశ్చర్యపోయింది మృదుల. "ఆమెకు వసంతం ప్రసాదించడానికి త్యాగం చేస్తున్నావు అన్న మాట" అంది.

"[illegible] కాదు. [illegible] చేసుకుంటారు. [illegible] ఒక్కొక్క [illegible] వెలిగిస్తూ పోతే [illegible] కాదు. [illegible] చేయకోవడానికి [illegible] ఆమోదం కోసం [illegible] ఆదర్శం [illegible] కాని [illegible] అన్న [illegible] వివాహాన్ని [illegible]"

[illegible] అత్యాశ్చర్యంగా [illegible] జీవిత [illegible]

[illegible] అని అడిగింది.

"[illegible] నుండి [illegible] ఎవరో [illegible] ఎవరు [illegible] ఏం [illegible] గుర్తించి, [illegible] కాని, [illegible] ప్రజాస్వామ్య [illegible] అది మన [illegible] అవమానం [illegible] ఉండదు. [illegible] కలిగించా [illegible] కలిగించాలి, ప్రపంచ

అశ్రుధారనుండి ఆనందానికి

శిశువులకు బయో-సాల్ ఇచ్చుటచే ఎంతటి మార్పు!

పెరిగే పిల్లల జీర్ణ శక్తి సక్రమంగా నుండుటకు అంటి యుండవలసిన ఔషధం.

అనేక సంవత్సరాలనుండి నమ్మికతో వాడబడుచున్న బయో-సాల్ పిల్ల లందరికి శ్రేష్ఠమైనది.

బయో-సాల్ సువాసనాపూరితం

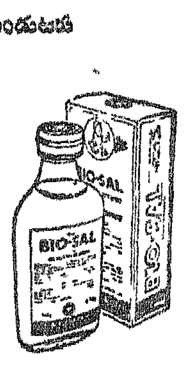

బయో-సాల్®

గ్రైప్ మిక్చర్

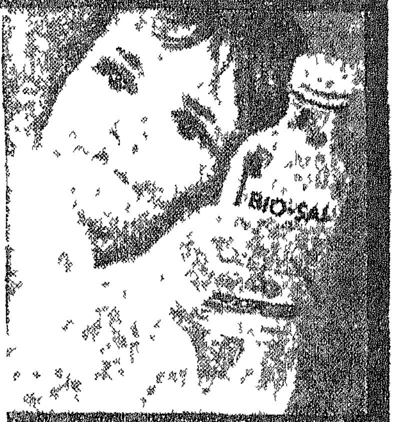

జె అండ్ జె డిషేన్ లేబొరేటరీస్ (ప్రై) లిమిటెడ్ హైదరాబాద్ - ఇండియా

[illegible] ఎదుగుతున్న బాలికయ సాంఘిక, [illegible] విషయాల గురించి [illegible] తెలియ చెప్పాలని [illegible] ఆశయం. అందుకు నరోజిన విశాల్ అన్న [illegible] ఒకటి నడుడానికి [illegible] కొన్నారు పొలకు, దయ్య, హోం [illegible] —అంటే పదయోగాలు తెవరూ రాసుకనా. [illegible] అన్నింకి ప్రణాళిక రూపొందించి, [illegible] ప్రగుత్వం చేయ [illegible] సహకారం గురించి [illegible] ఎస్. ఎర్. ఎ. గారితో [illegible] వెళ్ళారు [illegible] ఎల్లండో [illegible]

[illegible] అందరి, [illegible] బలహీనత [illegible] వాడు [illegible]. [illegible] ఏమో చేయూ [illegible], చేయ [illegible] అత్యంత [illegible] బాపుడి [illegible] తరువాత వృదుల పరిస్థితి [illegible] ఉన్న డబ్బులు [illegible] ఖర్చు చేసూ [illegible] జీవితం కాదు— [illegible]. [illegible] పోవోల వేసి [illegible] ఆదుక [illegible] కాని ఎలా? అది [illegible] [illegible] ఉపాదానికి [illegible].

"[illegible] విజ్ఞా [illegible] విరాళ [illegible] కాన్సరకుమారులో [illegible] కానికి [illegible] ఉన్నాని అయ [illegible]" అంది అమ్మాగా.

[illegible] నా గురుపుగారి ప్రభావం [illegible] మీద [illegible] అనుకున్నారు [illegible].

9

పద్మాంబాన్నా [illegible], అమ్మలక్కలలో వృదుల [illegible] అప్పుడు [illegible] పోయినా, [illegible] అమ్మ, జడకో ఒక [illegible] అం [illegible]. [illegible] పొర్లుదూ, [illegible] [illegible] ఒక [illegible] తాగిలి చారు. [illegible] "[illegible] సెప్పినోకుకు [illegible] ఉన్నాడు [illegible] చేస్తేగాం" అన్నాం!

"[illegible] ఆతంగాను [illegible]" ఉక్రోషంగా గొణిగింది వృదుల.

పదుంతన [illegible] కట్టుకోటుకు లోకువే. ఎంత చదివినా స్త్రీ, తతంగాలకు లోకువే అవుతుంది [illegible]! [illegible] కాదనలేక—ఏ ఆ చూడవచ్చిన [illegible] తను కన్నెత్తి చూడకూడదు, వాడు [illegible] ఈ ఇద్దర్దు [illegible] నచ్చలేదని చెపేస్తే సరి — అని సమాధానపడింది వృదుల.

అమ్మలక్కలు లాగి [illegible] నడిపించుకు వచ్చి హాల్లో [illegible] కూర్చోబెట్టారు. [illegible] ఇప్పుడు [illegible]. [illegible] కుర్చీలో [illegible] ఏమిటోఆటో గోలగా [illegible] [illegible] అంతా [illegible] కూర్చున్న [illegible] ఉభయ [illegible] వాటికి [illegible] కాశం కల్పిస్తూ.

"కూర్చోండి [illegible], [illegible]!"

ఉలిక్కిపడి తలఎత్తి చూసి సంభ్రమాశ్చర్యాలలో మునిగిపోయింది వృదుల. ఆమె సెగంలో ముసిరి గొంటున్న [illegible], [illegible] [illegible] మరింత పెద్దవై [illegible] కళ్ళు [illegible] [illegible] ఉండిపోయాను అప్పారావు! [illegible] తలుచుకుని [illegible] లేచి [illegible] [illegible]. అరక్షణం [illegible] [illegible] "మేడమ్! [illegible] నన్ను అపార్థం చేసు[illegible] [illegible] పెద్దా, [illegible], [illegible] [illegible] ప్రేమించారు కదా? పెళ్ళి [illegible]? మీ తల్లిదండ్రులు [illegible] [illegible] వారికి [illegible]? . . . ఈ [illegible] [illegible] నాన్న, చేయ [illegible]" అన్నాడు.

"అది ప్రేమకాదు. మోహం అని అబద్ధంగా గుర్తించాను." అంది వృదుల [illegible] [illegible].

"సరే. మీ [illegible] [illegible] ఉన్నాడు. [illegible] [illegible] మెలకువగా [illegible]. మీ [illegible] ఇల్లరికపుటల్లుడు — [illegible] — [illegible]. నేను ఒంటరి [illegible] [illegible] తల్లిదండ్రులులో [illegible] [illegible] కన్యాప్రగాభ్యా గారిలో [illegible] [illegible] మీ [illegible] పిల్లకు వచ్చి [illegible] [illegible] కుటుంబాలను. [illegible] అబద్ధం అయితే [illegible]. [illegible] అంటూ [illegible] మీ గురించి [illegible]. [illegible] మిమ్మల్ని ఆశ్చర్యంలో [illegible]. ఆ [illegible] . . అశ్చర్యం నిండిన ఆ కళ్ళను . . ."

ఆమె చూసింది. అతడు [illegible] ఉండి. [illegible] [illegible] తలపించుకుంది.

"ఆ కళ్ళు చూడాలని [illegible]. [illegible] [illegible]. అదీగాక [illegible] మీరు [illegible] మీరేమో [illegible] ఇవ్వకుండా [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మా [illegible] [illegible] ఖర్చుపెట్టి [illegible]. [illegible] [illegible] ఖర్చుపెట్టాలి [illegible]" [illegible] స్పష్టంగా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

"మీకొక చిన్న సలహా ఇవ్వనా? మీరు సహజంగా [illegible]. ఈ [illegible] [illegible]. ఇంతవుదులు [illegible] [illegible] సరిపోతుంది. లేకపోతే నా గుండె ఆగిపోయేది. [illegible] ముందు ఇంటర్వ్యూలలో [illegible] లేకుండా సహజంగా ఉండాలి. [illegible]?" [illegible] [illegible] ఉన్నా అనుకుని—"ఇదే నా జీవితంలో ఆఖరి ఇంటర్వ్యూ" అంది. ఆమె స్వరంలోని [illegible] [illegible] పోయాడు అప్పారావు.

ఆమె [illegible] [illegible] పెళ్ళి [illegible]

చింత

చిత్రం — డి. ఎస్. నాగేశ్వరరావు (కొండారి)

[illegible]—సంతలో పశువుల బేరంలా తోచి బాధపడు తున్నదేమో. తల్లిదండ్రుల ఒత్తిడికి లొంగి తలవంచి ఉంటుంది. ఆమెను చూడాలనిపిస్తే కాలేజీకి వెళ్ళవల సింది పోయి, ఈ అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకుని, ఆమెను అనవసరంగా బాధపెట్టి పశువులా ప్రవర్తిం చాడు తను. ఇప్పుడు అనుకుని ఏం లాభం?— అని బాధపడ్డాడు అప్పారావు

"సారీ మేడమ్" అన్నాడు తలవంచి.

"స్త్రీ అంటే సంతలో పశువు కాదు, అప్పారావు గారూ! ఇంకా నయం. పశువుల తోక, కొమ్ములూ, పళ్ళూ, కాళ్ళూ పరీక్షించినట్టు నన్ను కూడా పరీక్షించ లేదు." అంది మరికొంత తీవ్రంగా.

"సారీ మేడమ్" మరింత బాధగా అన్నాడు అప్పా రావు.

"ఉత్తికే సారీ అంటే లాభంలేదు, సార్! ఇదే మీ జీవితంలో ఆఖరి ఇంటర్వ్యూ కావాలి."

"ప్రమాణంచేసి చెబుతున్నా నా జీవితంలో ఇక ఎప్పుడూ పెళ్ళి చూపులకు వెళ్ళను" అన్నాడు దృఢంగా అప్పారావు.

[illegible] ఆమె [illegible]. "మన ఇద్దరి జీవితాల్లోనూ ఇదే ఆఖరి ఇంటర్వ్యూ కావాలి" అంది [illegible].

"అంటే అంటే" [illegible] [illegible] [illegible] అతడు!

ఆ భావం అర్థమయ్యేసరికి అర్థం కాలేదన్న [illegible] పక్కన పడ్డారు. [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]—"మా కొత చిన్న సలహా ఇవ్వనా? మా పేరు జ్యోతిప్రకాష్ అని మార్చుకోండి" అంది.

అప్రస్తుత ప్రసంగం అనుకున్నా "ఏం!" అని అడిగాడు.

"జ్యోతి వెలిగి [illegible] [illegible]. [illegible] మీరు చుట్టూ ఉన్న జీవితాలను [illegible] చేస్తున్నారు . . . నా జీవితాన్ని కూడా [illegible]" అంటూ [illegible] లోపలికి పారిపోయింది వృదుల. ❖